

**Zpráva o stavu romské menšiny
v České republice
za rok 2015**

OBSAH	Str.
OBSAH	1
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	2
ÚVOD	4
1. INFORMACE O ROMSKÉ NÁRODNOSTNÍ MENŠINĚ V ČR.....	5
2. INSTITUCIONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ ROMSKÉ INTEGRACE.....	7
2.1 FINANCOVÁNÍ ROMSKÉ INTEGRACE	7
2.2 RADA VLÁDY PRO ZÁLEŽITOSTI ROMSKÉ MENŠINY	8
2.2.1 Činnost Rady vlády pro záležitosti romské menšiny.....	8
2.2.2 Kancelář Rady (Národní kontaktní místo pro integraci Romů)	8
2.2.3 Krajsí koordinátoři pro záležitosti romské menšiny.....	10
2.2.4 Romští poradci obcí s rozšířenou působností	12
2.3 RADA VLÁDY PRO NÁRODNOSTNÍ MENŠINY	13
2.3.1 Činnost Rady vlády pro národnostní menšiny	13
2.3.2 Výbory pro národnostní menšiny na krajích a obcích	14
2.4 AGENTURA PRO SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ	15
2.4.1 Činnost Odboru pro sociální začleňování	15
2.4.2 Působení Odboru pro sociální začleňování v lokalitách	16
3. KLÍČOVÉ OBLASTI ROMSKÉ INTEGRACE.....	17
3.1 KULTURA A JAZYK.....	18
3.1.1 Muzeum romské kultury	18
3.1.2 Správa pietních míst romského holocaustu	20
3.1.3 Výuka romského jazyka.....	22
3.1.4 Světový romský festival Khamoro 2015.....	22
3.1.5 Romská kultura na regionální úrovni	23
3.2 VZDĚLÁVÁNÍ.....	25
3.2.1 Předškolní vzdělávání	26
3.2.2 Základní vzdělávání.....	27
3.2.3 Sekundární a terciární vzdělávání	29
3.3 ZAMĚSTNANOST	30
3.4 BYDLENÍ.....	31
3.5 ZDRAVÍ.....	32
3.6 BEZPEČNOST	34
3.6.1 Bezpečnostní situace v roce 2015.....	34
3.6.2 Zajištění prevence kriminality	34
4. MEZINÁRODNÍ AKTIVITY V OBLASTI ROMSKÉ INTEGRACE.....	38
4.1 EVROPSKÁ UNIE	38
4.2 RADA EVROPY	39
4.3 DEKÁDA ROMSKÉ INKLUZE 2005–2015.....	40
4.4 ORGANIZACE PRO BEZPEČNOST A SPOLUPRÁCI V EVROPĚ.....	41
ZÁVĚR A HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ ZA ROK 2015.....	42
SEZNAM PODKLADŮ	46
PŘÍLOHA Č. 1 – FINANCOVÁNÍ INTEGRACE ROMŮ ZE STÁTNÍHO ROZPOČTU.....	48
P.1 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	48
P.2 Ministerstvo kultury.....	51
P.3 Úřad vlády ČR	54

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

APK	Asistent prevence kriminality
ASZ	Agentura pro sociální začleňování
CAHROM	Ad hoc výbor Rady Evropy pro záležitosti Romů
CPRSI	Kontaktní místo pro Romy a Sinti
ČR	Česká republika
ČŠI	Česká školní inspekce
DG	Generální ředitelství
ERIAC	Evropský institut pro romské umění a kulturu
ERTF	Evropské fórum Romů a Travelerů
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
FRA	Agentura Evropské unie pro základní práva
IHRA	Mezinárodní aliance pro připomínání holocaustu
IROP	Integrovaný regionální operační program
KPSVL	Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám
MK	Ministerstvo kultury
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MRK	Muzeum romské kultury
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
NNO	Nestátní nezisková organizace
NPMK	Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského
NRCP	Národní kontaktní místo pro integraci Romů
OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
ODIHR	Úřad pro demokratické instituce a lidská práva
OP VVV	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
OP Z	Operační program Zaměstnanost
ORP	Obec s rozšířenou působností
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
PSP ČR	Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

RVP ZV LMP	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání žáků s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením
RVP ZŠS	Rámcový vzdělávací program pro vzdělávání žáků v základní škole speciální
SRI	Strategie romské integrace do roku 2020
SŠ	Střední škola
SVL	Sociálně vyloučená lokalita
ÚP ČR	Úřad práce České republiky
ÚV ČR	Úřad vlády ČR
VOŠ	Vyšší odborná škola
VŠ	Vysoká škola
ZŠ	Základní škola

ÚVOD

Zpráva o stavu romské menšiny v České republice za rok 2015 (dále jen „Zpráva“) je vypracována na základě usnesení vlády ze dne 26. října 2015 č. 874 ke Zprávě o stavu romské menšiny v České republice za rok 2014. Cílem materiálu je vyhodnotit situaci Romů v důležitých oblastech jejich života a pokrok v naplňování politiky romské integrace na národní, krajské a lokální úrovni. Zpráva reflektuje také legislativní a institucionální změny i jejich dopady na situaci Romů. Identifikuje dílčí úspěchy i neúspěchy integračních opatření, představuje příklady dobré praxe a upozorňuje na rizika, která mohou vést do budoucna ke zhoršení situace romské menšiny v ČR.

Zpráva vychází z podkladů, které pro její zpracování poskytly jednotlivé resorty k naplňování usnesení souvisejících s romskou integrací. Významným zdrojem informací byly výzkumné zprávy a studie, které obsahují nové statistické údaje a poznatky k situaci Romů v ČR. Velkým přínosem byly i informace krajských hejtmanů a primátorky hlavního města Prahy poskytnuté ve formě Zprávy o stavu romské menšiny v kraji za rok 2015, které byly v jednotlivých krajích připravovány koordinátory pro záležitosti romské menšiny ve spolupráci s romskými poradci. Neméně důležitým zdrojem byly také informace, které ke své činnosti poskytly významné nestátní neziskové organizace (dále jen „NNO“) působící v oblasti romské integrace.

Zpráva v první kapitole představuje Romy, jakožto významnou národnostní menšinu v ČR. Ve druhé kapitole Zpráva pojednává o strukturách řízení a o aktivitách institucí zapojených do realizace politiky romské integrace, včetně jejího financování ze státního rozpočtu. Třetí kapitola analyzuje situaci romské menšiny v klíčových oblastech života: kultuře, vzdělání, zaměstnanosti, bydlení, zdraví a bezpečnosti. Závěrem jsou shrnuty hlavní zjištění za rok 2015. V příloze Zprávy jsou podrobněji vysvětleny jednotlivé kapitoly státního rozpočtu, včetně tabulek podpořených projektů z dotačních programů podporujících integraci Romů.

Cílem Zprávy je podat objektivní a nezkreslené informace o stavu romské národnostní menšiny a činnostech české vlády, krajů, obcí a občanské společnosti směřujících ke zlepšení postavení a emancipaci této menšiny, která je integrální součástí české společnosti.

1. INFORMACE O ROMSKÉ NÁRODNOSTNÍ MENŠINĚ V ČR

Romové jsou nejpočetnější národnostní menšinou žijící v ČR. Na základě kvalifikovaných odhadů koordinátorů pro záležitosti romské menšiny žilo v roce 2015 na území ČR **226 300** Romů, což představuje **2,1 %** z celkové populace ČR.¹ Na základě odhadů Zvláštního zástupce pro romské otázky Rady Evropy z července roku 2012, žije v Evropě okolo 11 mil. Romů, z toho 6 mil. v EU. Pro srovnání, vyšší podíl zastoupení Romů ve společnosti než ČR má v rámci EU Bulharsko (9,9 %), Slovensko (9 %), Rumunsko (8,6 %) a Maďarsko (7,5 %). Jak je znázorněno v tabulce níže, nejvíce Romů v rámci ČR žilo v roce 2015 v Ústeckém a Moravskoslezském kraji. Důležité je upozornit, že se jedná o kvalifikované odhady pořízené koordinátory pro romské záležitosti a romskými poradci na základě konkrétních znalostí prostředí a souvislostí, a na základě definice: *za Roma považujeme takového jedince, který se za Roma sám považuje, aniž by se nutně k této příslušnosti za všech okolností (např. při sčítání lidu) hlásil, a/nebo je za Roma považován významnou částí svého okolí na základě skutečných či domnělých (antropologických, kulturních nebo sociálních) indikátorů.*

Tab. č. 1: Počet Romů v jednotlivých krajích v roce 2015 dle kvalifikovaného odhadu koordinátorů pro záležitosti romské menšiny

kraj	kvalifikovaný odhad počtu Romů	odhad sociálně vyloučených Romů
hl. město Praha	16 000	17 %
Jihočeský	7 700	50 %
Jihomoravský	21 200	50 %
Karlovarský	13 200	50 %
Královéhradecký	9 700	50 %
Liberecký	16 700	50 %
Moravskoslezský	33 200	67 %
Olomoucký	12 800	50 %
Pardubický	10 000	33 %
Plzeňský	5 400	50 %
Středočeský	15 100	50 %
Ústecký	58 300	67 %
Vysočina	4 900	50 %
Zlínský	2 100	33 %
celkem	226 300	50 %

Pozn.: Uváděná data jsou zaokrouhlená na celé stovky.

Problém, který znesnadňuje sběr dat nejen o počtu, ale téměř všech dat o Romech, je vysoká migrace sociálně vyloučených Romů za dostupnějším bydlením. Některé romské rodiny změnily bydliště v roce 2015 až čtyřikrát. Na základě zpráv od koordinátorů má však migrace romských rodin spíše intraregionální charakter, čili migrují v rámci spádového území obce s rozšířenou působností (dále jen „ORP“) nebo kraje.

Při značném zjednodušení lze z hlediska socio-ekonomického postavení Romů ve společnosti rozlišit dvě skupiny. Na základě odhadů, zhruba polovinu Romů žijících v ČR představují Romové, kteří jsou **integrováni do společnosti**. Druhou polovinu pak představují Romové, kteří jsou **sociálně vyloučení nebo jsou sociálním vyloučením ohroženi**. Ti jsou marginalizováni a vytěsňováni na okraj společnosti. Naopak Romové, kteří jsou začleněni do společnosti, představují romskou střední třídu a inteligenci. Přestože jsou vzdělaní, úspěšní v zaměstnání, jejich příjmy jsou dostatečné a nemají dluhy, čelí řada z nich, jen na základě toho, že jsou Romové, předsudkům, nesnášenlivosti a diskriminaci ze strany části většinové společnosti stejně jako Romové žijící v podmínkách sociálního vyloučení.

¹ V ČR žilo v roce 2015 10 538 275 obyvatel, viz www.czso.cz.

Sociální vyloučení Romů je proces, během něhož jsou jednotliví Romové, romské rodiny či celé skupiny Romů vytěsňovány na okraj společnosti a je jim ztížen či omezen přístup ke zdrojům a příležitostem, které jsou běžně dostupné ostatním členům společnosti. V důsledku velmi omezeného přístupu na trh s byty, v kombinaci s příjmy na hranici životního minima a vysokým zadlužením, se celé romské rodiny stěhovaly za levnějším a přístupnějším bydlením, které nalézaly většinou v ubytovnách nebo v domech situovaných často na periferiích měst či krajů. V minulých letech navíc nezdárcu docházelo k řízenému sestěhovávání Romů do určitých lokalit. Vznikl tak problém **sociálně vyloučených lokalit** (dále jen „SVL“). Je důležité mít na paměti, že ne všichni sociálně vyloučení Romové žijí v SVL, a že v SVL nežijí pouze Romové.

Dne 27.05.2015 byly prezentovány výstupy **Analýzy sociálně vyloučených lokalit v ČR²** realizované firmou GAC spol. s.r.o. na zakázku MPSV. Ta navázala na předchozí studii, kterou v roce 2006 pro MPSV vyhotovila stejná firma. Data pro analýzu byla sbírána v roce 2006 a 2014. Pro účely výzkumu byla SVL definována jako lokalita, která je prostorově či symbolicky ohraničená, a ve které dochází ke koncentraci minimálně 20 osob žijících v nevyhovujících podmínkách.

Analýzou bylo ve 297 městech a obcích identifikováno **celkem 606 SVL**, což představuje dvojnásobek oproti 310 SVL identifikovaných v roce 2006. Zatímco v roce 2006 žilo v SVL 60 000 až 80 000 obyvatel, v roce 2014 se jejich počet zvýšil na **95 000 až 115 000**. V průměru³ na jednu SVL připadalo v roce 2006 271 osob – v roce 2014 už jen 188. Byl tedy zaznamenán trend **rozpadání se SVL do většího počtu menších celků** v důsledku úpadku tradičních SVL a **migrace do více odlehklých obcí** s málo funkční infrastrukturou. Cílem migrace se stal vysídlený venkov s volnými a cenově dostupnými nemovitostmi. Nejvíce SVL se nachází v kraji **Karlovarském, Ústeckém, Olomouckém a Moravskoslezském** a na periferiích krajů. Obyvateli SVL jsou převážně Romové, ale vyskytují se i SVL, kde Romové tvoří menšinu jejich obyvatel, zejména na severní Moravě. Trendem je, že v SVL přibývá neromů, především tedy osob nezaměstnaných a zadlužených s nízkým vzděláním, ale také seniorů.

² Dostupná na webových stránkách MPSV, <http://www.esfcr.cz/07-13/oplzz/analiza-socialne-vyloucenych-lokalit-v-cr-1>.

³ Uvedené hodnoty jsou váženým průměrem krajských průměrů původních odhadů firmy GAC spol. s.r.o. z let 2006 a 2014. Tato metoda dává větší váhu lokalitám s větším počtem obyvatel.

2. INSTITUCIONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ ROMSKÉ INTEGRACE

2.1 FINANCOVÁNÍ ROMSKÉ INTEGRACE

Odpověď na otázku, kolik finančních prostředků celkem bylo využito ve prospěch romské menšiny, je velmi obtížný úkol, a proto ani není ambicí této Zprávy. Takový úkol totiž naráží na dvě, jen stěží, překonatelné překážky. První překážkou je fakt, že romská integrace je komplexním procesem, který se odehrává na několika úrovních (mezinárodní, EU, státní, krajské a lokální). Navíc v rámci každé této úrovně dochází k financování z více zdrojů, tedy k více úrovňovému financování. Vedle veřejných institucí se na financování romské integrace podílí i soukromé organizace, zejména NNO, a církve. Druhou překážkou je v důsledku absence etnických dat nemožnost určení, jaký efekt měla daná aktivita či politika na cílovou skupinu a kolik prostředků bylo zacíleno přímo na integraci či sociální začleňování příslušníků romské menšiny. Obtížně měřitelné jsou rovněž situace, kdy se uvolňují finanční prostředky s deklarovaným cílem směrem k podpoře „integrace Romů“, ovšem kriticky vzato, formálně deklarovaná cílová skupina (Romové) jsou pouhým prostředkem k zisku finančních toků. Tato Zpráva má tak ambici informovat pouze o finančních prostředcích vynaložených přímo na romskou integraci ze státního rozpočtu.

Vláda ČR každoročně vyčleňuje ze státního rozpočtu finanční prostředky na podporu romské integrace a to formou dotací. U některých dotačních programů jsou finance přerozdělovány s přihlédnutím k příslušnosti příjemců podpory k romské menšině. Projekty na podporu romské integrace jsou financovány i z jiných dotačních titulů, kde není podmínkou pro poskytnutí dotace příslušnost k romské menšině, ale spíše specifické potřeby cílových skupin. U těchto titulů není možné přesně určit, kolik finančních prostředků bylo alokováno cíleně ve prospěch Romů, proto také nejsou informace o těchto dotačních programech uvedeny v tabulce níže, ze které je patrné, že celková výše finančních prostředků použitých ze státního rozpočtu ve prospěch Romů formou dotací a výdajů na činnost Muzea Romské kultury a Agentury pro sociální začleňování činila v roce 2015 **66.951.840 Kč**.

Tab. č. 2: Přehled finančních prostředků za rok 2015 použitých ze státního rozpočtu ve prospěch Romů

Kapitoly státního rozpočtu	Rok 2015
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	
1. Podpora integrace romské komunity	13.659.987
2. Podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol a studentů vyšších odborných škol a konzervatoří	4.734.800
3. Podpora vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy	1.273.000
Ministerstvo kultury	
3. Podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin	960.000
4. Podpora integrace příslušníků romské menšiny	1.504.136
5. Podpora rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin	2.734.000
6. Činnost Muzea romské kultury v Brně	11.545.576
7. Projekt Paměť romských dělníků	2.101.000
8. Podpora rozvoje významných kulturních aktivit církví a náboženských společností	40.000
9. Oblast profesionálního hudebního umění	1.240.000
Úřad vlády ČR – Odbor pro sociální začleňování	
10. Činnost Agentury pro sociální začleňování	568.961
Úřad vlády ČR – odd. Kanceláře Rady vlády ČR pro záležitosti romské menšiny	
11. Dotační program Podpora terénní práce	8.836.365
12. Dotační program Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce	11.979.111
13. Dotační program Podpora koordinátorů pro romské záležitosti	4.358.511
14. Dekáda romské inkluze 2005–2015	191.393
15. Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků	1.225.000
Celkem	66.951.840

Z tabulky č. 3 je patrné, že finanční prostředky určené přímo na podporu romské menšiny, se za poslední roky mírně zvyšují. Oproti letům 2010 nebo 2011 se však stále jedná o částky přibližně o 20 milionů nižší. V příloze č. 1 jsou podrobněji vysvětleny jednotlivé kapitoly státního rozpočtu, včetně tabulek podpořených projektů z dotačních programů podporujících integraci Romů.

Tab. č. 3: Srovnání finanční prostředků (v Kč) použitých ze státního rozpočtu ve prospěch Romů v letech 2010-2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
MŠMT	17.149.400	21.733.000	23.642.672	16.957.392	18.714.800	18.394.787
MK	17.364.935	19.937.350	16.281.305	17.311.498	18.915.510	20.536.512
MMR	2.894.642	1.403.405	869.000	0	0	0
ÚV ČR	49.302.221	41.955.523	35.674.328	28.800.841	28.178.835	27.159.341
Celkem	86.711.198	85.029.278	76.467.305	63.069.731	65.809.145	66.951.840

2.2 RADA VLÁDY PRO ZÁLEŽITOSTI ROMSKÉ MENŠINY

2.2.1 Činnost Rady vlády pro záležitosti romské menšiny

Rada vlády pro záležitosti romské menšiny je stálým poradním a iniciačním orgánem vlády v oblasti romské integrace. Rada systémově napomáhá integraci Romů do společnosti. Zabezpečuje součinnost resortů odpovědných za realizaci dílčích opatření a plnění úkolů vyplývajících z usnesení vlády a mezinárodních smluv, jimiž je ČR vázána. Soustřeďuje, projednává a předkládá vládě informace, podklady a návrhy pro tvorbu a uplatňování politiky vlády, které se týkají Romů.

V roce 2015 Rada zasedala třikrát, a to dne 19.03.2015, dne 30.06.2015 a dne 04.11.2015. Při Radě vlády pro záležitosti romské menšiny byly jako její poradní orgány ustanoveny **Výbor pro spolupráci se samosprávami**, **Mediální výbor**, **Pracovní skupina pro odškodnění Romů**, **Pracovní skupina pro vzdělávání** a **Pracovní skupina pro zahraniční spolupráci**.

Bližší popis činnosti Rady je uveden ve **Výroční zprávě o činnosti Rady vlády pro záležitosti romské menšiny za rok 2015**.

2.2.2 Kancelář Rady (Národní kontaktní místo pro integraci Romů)

Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny (dále jen „Kancelář Rady“) je odborným pracovištěm pro otázky romské integrace v rámci vlády ČR a pracovištěm pro spolupráci se zástupci občanské společnosti v těchto otázkách. Je také klíčovým aktérem vykonávajícím v rámci institucionálního nastavení státní správy ČR politiku romské integrace a to na základě pokynů a ve spolupráci s Radou vlády pro záležitosti romské menšiny.

Kancelář Rady je zároveň Národním kontaktním místem pro integraci Romů, a to v návaznosti na oznámení Rady EU (2011/C 258/04) o závěrech Rady k Rámci EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů. Rada EU v něm vyzvala členské státy, aby stanovily vnitrostátní kontaktní místa nebo využívaly již existujících subjektů k zajištění účinného monitorování strategií začleňování Romů a podporovaly výměnu osvědčených postupů a diskuse o fakticky podložených přístupech v oblasti politik začleňování Romů. V reakci na tuto výzvu v říjnu roku 2012 bylo v každém členském státě EU ustanoveno jedno **národní kontaktní místo pro integraci Romů** (dále jen „NRCP“). Vznikla tak síť NRCP, která umožňuje členským státům a Evropské komisi sdílet zkušenosti a odborné znalosti a podporuje nadnárodní spolupráci a výměnu správných postupů. V ČR byl pro výkon činností NRCP určen již existující subjekt, Kancelář rady vlády pro záležitosti romské menšiny.

Rada EU doporučením (2013/C 378/01) o účinných opatřeních v oblasti integrace Romů v členských státech vyzvala tyto státy, aby poskytly NRCP přiměřený mandát a zdroje odpovídající jejich úloze tak, aby mohla účinně koordinovat napříč odvětvími monitorování politik pro integraci Romů s ohledem na jejich provádění, a to při respektování rozdělení pravomocí v rámci jednotlivých členských států. Dále také, aby členské státy zapojily svá NRCP do rozhodovacích procesů týkajících se vypracovávání, financování a provádění příslušných politik. NRCP by měla při provádění vnitrostátních strategií a místních akčních plánů pro integraci Romů usnadňovat účast a zapojení romské občanské společnosti. Toto doporučení je dále rozvedeno ve Strategii romské integrace do roku 2020, podle které se NRCP stávají klíčovými spoluaktéry při formulování politik v dané oblasti. NRCP musí mít formální autoritu a pravomoc koordinovat postupy mezi ministerstvy a různými vládními úrovněmi a zajišťovat, aby se otázka začleňování Romů stala součástí všech příslušných veřejných politik. Měla by také přispívat k definování a provádění příslušných politik a být zapojena do strategického plánování pokud jde o využívání fondů EU.

Strategie romské integrace do roku 2020

Dne 23.02.2015 vláda schválila Strategii romské integrace do roku 2020 (dále jen „SRI“), jejímž hlavním zpracovatelem byla Kancelář Rady, která při jejím zpracování intenzivně spolupracovala s romskou veřejností. Schválení SRI znamenalo významný kvalitativní posun v oblasti integrace romské menšiny v ČR. SRI vytváří rámec pro opatření, která povedou do roku 2020 ke zvrácení negativních trendů ve vývoji situace značné části Romů v ČR v klíčových oblastech kvality života (vzdělávání, zaměstnanosti, bydlení, zdravotní a sociální), nastartují a urychlí pozitivní změny, které povedou k postupnému odstranění neodůvodněných a nepřijatelných rozdílů mezi situací značné části Romů a většinové části populace, zajistí účinnou ochranu Romů před diskriminací, bezpečné soužití a povzbudí rozvoj romské kultury, jazyka a participaci Romů.

Nezbytným prvkem SRI je její účinný monitorovací mechanismus, který je vyžadován Evropskou komisí a zároveň je předběžnou podmínkou pro čerpání z Evropských strukturálních a investičních fondů (OP VVV a IROP). Kancelář Rady od roku 2015 ve spolupráci s jednotlivými resorty a Evropskou komisí připravuje *Metodiku pro sledování a vyhodnocování naplňování Strategie romské integrace do roku 2020*, která stanovuje indikátory naplňování jednotlivých opatření SRI, a v podstatě tak dává vodítko resortům, jak opatření naplňovat.

Národní romská platforma

Na podzim roku 2015 Evropská komise vyhlásila výzvu určenou pro NRCP k podpoře tzv. Národních romských platforem, tj. institucí či fór v jednotlivých členských zemích EU, které zastupují zájmy Romů a v jejichž rámci je rozvíjen dialog mezi většinovou společností a romskou menšinou. Kancelář Rady na tuto výzvu reagovala a uspěla s projektem **Aktivizace a zmocňování romských aktérů prostřednictvím Národní romské platformy**. Projekt se bude realizovat od května roku 2016 do dubna roku 2017. Počítá se s navazující výzvou.

Cílem projektu je: a) efektivní kooperace všech relevantních aktérů; b) efektivní koordinace integračních aktivit na regionální a lokální úrovni se zvláštním zřetelem na implementaci a monitorování Strategie romské integrace do roku 2020; c) identifikování relevantních aktérů romské integrace na regionální a místní úrovni a umožnění jejich efektivního zapojení do řešení potřeb a problémů romské menšiny, včetně jejich zapojení do implementace a monitorování Strategie romské integrace do roku 2020; d) zmocňování Romů k proaktivnímu přístupu k řešení záležitostí týkajících se romské menšiny; e) zvyšování povědomí Romů o Strategii romské integrace do roku 2020; f) zviditelňování Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a sekretariátu Rady vlády

pro národnostní menšiny jako Národního kontaktního místa pro integraci Romů, posílení současné implementační struktury romské integrace.

Aktivitami realizovanými v rámci projektu jsou 2 jednodenní setkání v Praze, 3 jednodenní setkání v regionech pod vedením zkušených facilitátorů, 2 jednodenní kurzy, publikace Doporučení Národní romské platformy pro implementaci Strategie romské integrace do roku 2020 a brožura o činnosti Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a Národního kontaktního místa pro integraci Romů.

2.2.3 Krajsí koordinátoři pro záležitosti romské menšiny

Na úrovni všech 13 krajů a území hlavního města Prahy působili v roce 2015 koordinátoři pro záležitosti romské menšiny. Ti tvoří základní institucionální síť, jejímž prostřednictvím stát komunikuje a prosazuje centrální integrační politiku ve vztahu k romské menšině na úrovni kraje. Prostřednictvím koordinátorů pro romské záležitosti získává stát rovněž významnou zpětnou vazbu a informace o situaci v kraji. Síť těchto pracovníků významně přispívá ke koherentní a koordinované tvorbě a realizaci politik romské integrace na celém území státu. Koordinátoři jsou zapojeni do tvorby strategických materiálů v kraji ve vztahu k romské menšině, pořádají semináře i konference, spolupracují s romskými poradci, s asistenty pedagoga, s terénními sociálními pracovníky při řešení konkrétních aktuálních kauz a dílčích problémů v regionu a podílí se na administraci některých krajských dotačních programů. Zabývají se i přednáškovou a konzultační činností, připomínkováním strategických dokumentů kraje a vlády, popřípadě jednotlivých rezortů. Kromě toho pomáhají vládě monitorovat situaci Romů v kraji a efektivitu realizovaných integračních opatření a tyto informace předávají subjektům na centrální úrovni.

Povinnost zřídit funkci koordinátora vyplývá pro kraje z ustanovení § 6 odst. 7 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „menšinový zákon“), dle kterého krajský úřad řídí a koordinuje ve svém správním obvodu plnění úkolů na úseku státní politiky napomáhající integraci příslušníků romské komunity do společnosti, a ustanovením § 67 odst. 1 písm. f) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, dle kterého krajský úřad zřizuje funkci koordinátora pro romské záležitosti. Hlavní město Praha má zcela specifické postavení vyplývající ze zvláštního zákona, nicméně na základě ustanovení § 31 odst. 1 zákona o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů, dle kterého orgány hlavního města Prahy vykonávají přenesenou působnost, která je zvláštním zákonem svěřena orgánům krajů, má rovněž povinnost zřídit funkci koordinátora pro romské záležitosti.

S cílem zabezpečit výkon funkce koordinátora pro romské záležitosti s adekvátním pracovním úvazkem, poskytuje Úřad vlády ČR krajům (s výjimkou hl. m. Prahy) neinvestiční dotaci z programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti, který je realizován na základě usnesení vlády ze dne 25. července 2001 č. 781 o zřízení funkce koordinátora romských poradců při vyšších územních samosprávných celcích. Na základě usnesení vlády ze dne 14. června 2010 č. 461 pak Úřad vlády každoročně vyčleňuje finanční prostředky pro tento dotační program. Dotace se poskytuje na jednu pracovní pozici, maximálně ve výši 500.000 Kč. Dotace v plné výši se poskytuje na zaměstnance, který činnost koordinátora vykonává v plném pracovním úvazku bez kumulací s dalšími činnostmi pro krajský úřad, které nemají přímý vztah k náplni jeho práce po celý kalendářní rok. Poměrným způsobem se krátí dotace v případě zkráceného pracovního úvazku nebo v případě kumulování funkce koordinátora pro romské záležitosti s dalšími činnostmi, které nemají přímý vztah k náplni jeho práce. V roce 2015 si o dotaci žádalo všech 13 krajů. Celkem bylo krajům vyplaceno 4.935.020 Kč. Výše dotace vyplacená jednotlivým krajům včetně výše úvazku koordinátora je uvedena v tabulce níže.

Náplň práce jednotlivých koordinátorů se kraj od kraje mírně liší v závislosti na tom, jaký popis pracovní činnosti zadali do žádosti o poskytnutí neinvestiční dotace, avšak podstata a účel jejich činnosti by měla být vždy zachována a vyžadována. Koordinátoři pro záležitosti romské menšiny prosazují a koordinují implementaci a realizaci politiky romské integrace

na úrovni kraje. Realizují kontrolu výkonu přenesené působnosti obecním úřadem ORP. Zabývají se metodickou podporou, konzultační činností a koordinací romských poradců, pracovníků veřejných institucí a NNO, které se podílejí na zlepšování situace Romů. Pořádají pro ně konference, semináře a společné aktivity.

Ze závěrečných zpráv koordinátorů, které každoročně zpracovávají, vyplývá, že se převážně věnují tématům v oblasti sociální, vzdělávání a bezpečnosti, případně zdraví. Méně pozornosti je pak věnováno podpoře romské kultury a jazyka a obecně šíření pozitivního obrazu Romů mezi většinovou společností. Do budoucna by se práce koordinátorů měla více zaměřit na boj s předsudky a především na emancipaci a zmocňování Romů na úrovni kraje a prostřednictvím romských poradců na úrovni obcí. Koordinátoři pro záležitosti romské menšiny spolu s romskými poradci a NNO by měli informovat Romy o tom, jaké možnosti mají, a motivovat a podporovat je, aby jich využívali. Dále by také měli aktivně přispívat k tomu, aby Romové byli zapojováni do poradních orgánů krajů a obcí. Emancipace a zmocňování Romů je jedním z nejdůležitějších předpokladů integrace Romů.

Tab. č. 4: Zastoupení krajských koordinátorů pro romské záležitosti na krajských úřadech v roce 2015

kraj	výše úvazku	výše dotace	délka praxe ve funkci	organizační zařazení	agenda, s níž je funkce kumulována
hl. město Praha	1,0	_____	15 let	odbor sekretariátu radního pro oblast kultury, cestovního ruchu a zahraničních vztahů	bez kumulace
Jihočeský	1,0	500.000 Kč	14 let	odbor sociálních věcí a zdravotnictví	bez kumulace
Jihomoravský	0,6	300.000 Kč	9 let	odbor školství	agenda národnostních menšin
Karlovarský	0,6	300.000 Kč	14 let	odbor sociálních věcí	agenda národnostních menšin a integrace cizinců
Královéhradecký	0,5	237.000 Kč	7 let	odbor sociálních věcí	agenda integrace sociálně vyloučených lokalit, státní integrační program a integrace cizinců, metodika pro sociální kurátory
Liberecký	0,9	450.000 Kč	3 roky	odbor sociálních věcí	agenda národnostních menšin a cizinců
Moravskoslezský	0,9	450.000 Kč	1 rok	odbor sociálních věcí	agenda národnostních menšin
Olomoucký	0,9	441.520 Kč	14 let	odbor sociálních věcí	agenda integrace cizinců a národnostních menšin
Pardubický	0,9	340.000 Kč	1 rok	odbor sociálních věcí	sociální práce
Plzeňský	0,75	159.500 Kč	0 let	odbor sociálních věcí	agenda integrace cizinců
Středočeský	0,90	422.000 Kč	13 let	odbor sociálních věcí	agenda integrace cizinců
Ústecký	1,0	450.000 Kč	1 rok	odbor sociálních věcí	bez kumulace
Vysočina	0,80	385.000 Kč	0 let	odbor sociálních věcí	agenda registrace poskytovatelů sociálních služeb
Zlínský	1,00	500.000 Kč	12 let	odbor kanceláře hejtmána	bez kumulace

2.2.4 Romští poradci obcí s rozšířenou působností

Na úrovni ORP napomáhají integraci Romů romští poradci, kteří navazují svou činností na působení krajských koordinátorů pro romské záležitosti a prosazují v rámci přenesené působnosti politiku romské integrace ve spádové oblasti.

Ačkoliv je jejich role pro romskou integraci na lokální úrovni klíčová, jejich právní ukotvení není tak jednoznačné, jako v případě krajských koordinátorů. Zatímco totiž zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, výslovně ukládá krajům povinnost zřizovat funkci koordinátora pro romské záležitosti, zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, nejenže povinnost zřídit funkci romského poradce nestanovuje, ale ani neobsahuje žádné ustanovení týkající se romské integrace. Funkce romského poradce, resp. pracovníka obce pověřeného výkonem agendy integrace příslušníků romské menšiny, tak nachází zákonnou oporu pouze v ustanovení § 6 odst. 8 menšinového zákona, dle kterého obecní úřad obce s rozšířenou působností ve svém správním obvodu plní úkoly napomáhající výkonu práv příslušníků romské komunity a integraci příslušníků romské komunity do společnosti.

Původně byla tato funkce zřízena usnesením vlády ze dne 29. října 1997 č. 687. Tehdy se jednalo o funkci na úrovni okresů, kdy každý ze 73 okresních úřadů dostal za úkol stanovit ve své působnosti funkční místo romského poradce. V souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů ke dni 31.12.2002 mělo dojít k transformaci romských poradců z okresní úrovně na úroveň obcí s rozšířenou působností. Systematický přechod poradců na obce však nikdy nebyl realizován. V důsledku toho i v roce 2015 pokračoval právní stav, kdy obce s rozšířenou působností neměly povinnost zřizovat funkce romského poradce a úkoly vyplývající z menšinového zákona mohly vykonávat jakýmkoliv způsobem. Přitom je žádoucí, aby na lokální úrovni působili romští poradci alespoň v každé ORP.

Celkově v roce 2015 funkci romského poradce (nebo jí obdobné) vykonávalo **191 pracovníků** v 153 z celkových 205 ORP a ve všech 22 městských částech hlavního města Prahy. V 52 ORP funkce nebyla zřízena vůbec. Přehled všech ORP, které zřídily v roce 2015 funkci romského poradce, je znázorněn v tabulce níže. Oproti roku 2014 vzrostl počet romských poradců o 13.

Drtivá většina pracovníků vykonává agendu romského poradce v rámci kumulované funkce, jejíž úvazek je zpravidla velmi nízký. V roce 2015 činila průměrná výše úvazku pro výkon této agendy pouze **0,3**. Jen 21 romských poradců mělo úvazek 1,0 pro výkon této agendy. Nejčastěji pracovníci tuto agendu vykonávali na úvazek nižší než poloviční, velmi často se objevovaly úvazky 0,1; 0,05 a v jednom případě dokonce 0,01. Je pak legitimní otázkou, na kolik je tato funkce pouze symbolickou a kolik reálné práce v oblasti romské integrace může pracovník ORP vykonat během 8 hodin měsíčně.

Nížší pracovní úvazek v praxi znamená, že se romští poradci nemohou systematicky věnovat své agendě. Navíc, ve většině případů se romští poradci zaměřují pouze na území obce, kde sídlí jejich úřad, a obce I. a II. typu jsou jimi většinou opomíjeny. Krajské koordinátory pro romské záležitosti pak musí suplovat činnost poradců v obcích, kde není výkon této funkce zajištěn. Na druhé straně je nutno vzít do úvahy i existenci ORP, kde žije velmi málo Romů nebo kde Romové nežijí vůbec. Vzhledem k migračním trendům je žádoucí, aby i v těchto ORP působili romští poradci, jejich úvazek však může být nižší než doporučených 0,5. Nicméně výše uvedené nízké úvazky romských poradců nejsou příklady z těchto ORP, nýbrž z ORP, kde žije významná romská menšina.

Dalším problémem je, že nadále i v roce 2015 nebyl definovaný jednotný rámec činnosti romských poradců, který by byl pro obecní úřady závazný. Kancelář Rady sice v roce 2012 zpracovala Doporučenou pracovní náplň romských poradců, ta je ale určena pro metodické vedení romských poradců, za které nesou odpovědnost zejména krajské koordinátory pro záležitosti romské menšiny. Romští poradci by měli 1) sledovat vývoj situace romské menšiny, 2) vykonávat analytickou činnost zaměřenou na zjištění příčin problémů a jejich dopadů, 3) iniciovat vznik opatření k řešení aktuálních problémů a podporovat realizaci integračních projektů, 4) být v přímém kontaktu s představiteli romské menšiny

a zprostředkovávat komunikaci mezi nimi a veřejnými institucemi, 5) aktivně provádět depistáž romských domácností ohrožených sociálním vyloučením, 6) koordinovat postupy obecních úřadů, dalších institucí veřejné správy a NNO, 7) metodicky vést terénní pracovníky působící při obecních úřadech ve spádové oblasti ORP, 8) informovat veřejnost a zvyšovat její povědomí o romské menšině, 9) zapojit obce ve spádové oblasti do dotační politiky zaměřené na podporu romské integrace, 10) evidovat vlastní činnost a dohlížet na evidenci terénní práce v obcích ve spádové oblasti.

Hlavním důvodem, proč ORP funkci romského poradce nezřídí, nebo ji zřídí s velmi nízkým pracovním úvazkem, je podle vyjádření ORP, které zasílají koordinátorům pro záležitosti romské menšiny, nedostatek financí. Zatímco kraje mají možnost požádat o finance z dotačního programu Úřadu vlády ČR Podpora koordinátorů pro romské záležitosti, žádný účelový dotační program určený pro ORP na zajištění funkce romského poradce neexistuje. Nedostatečná výše příspěvku obcím na výkon státní správy jednak nutí obce doplácet na výkon přenesené působnosti ze svých zdrojů, a jednak pečlivě zvažovat rozpočtové priority, mezi něž ve většině případů nepatří funkce romského poradce. Na druhou stranu mají všechny ORP zákonnou povinnost zajistit výkon agendy integrace příslušníků romské menšiny ve svém obvodu.

Tab. č. 5: Přehled ORP se zřízenou funkcí romského poradce

kraj	funkce romského poradce zřízena	počet romských poradců	průměrná výše jejich úvazku	romský poradce s úvazkem 1,0
hl. m. Praha	ve 22 z 22 MČ	24	0,5	Praha 1, Praha 3, Praha 5, Praha 14
Jihočeský	v 16 ze 17 ORP	16	0,28	Milevsko, Tábor
Jihomoravský	v 15 z 21 ORP	16	0,31	Brno
Karlovarský	v 1 ze 7 ORP	1	0,1	není
Královéhradecký	v 7 z 15 ORP	10	0,85	Hradec Králové
Liberecký	v 8 z 10 ORP	8	0,15	není
Moravskoslezský	v 19 z 22 ORP	27	0,54	Frýdek-Místek, Fulnek, Odry, Opava, Orlová, Ostrava (4 plné úvazky)
Olomoucký	ve všech 13 ORP	13	0,3	Olomouc, Přerov
Pardubický	ve 14 z 15 ORP	15	0,2	není
Plzeňský	v 8 z 15 ORP	9	0,19	Rokycany
Středočeský	ve všech 26 ORP	26	neuveďeno	není
Ústecký	ve 3 z 16 ORP	3	0,7	Most
Vysočina	v 11 z 15 ORP	11	0,08	není
Zlínský	ve 12 ze 13 ORP	12	0,19	není
celkem	ve 153 z 205 ORP	191	0,3	21

2.3 RADA VLÁDY PRO NÁRODNOSTNÍ MENŠINY

2.3.1 Činnost Rady vlády pro národnostní menšiny

Rada vlády pro národnostní menšiny je poradním a iniciativním orgánem vlády pro otázky týkající se národnostních menšin a jejich příslušníků. Na rozdíl od Rady vlády pro záležitosti romské menšiny, která je zřízena pouze na základě jejího Statutu, který schvaluje vláda, Rada vlády pro národnostní menšiny je vedle svého Statutu zřízena na základě zákona⁴.

⁴ Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Její zřízení vládou je dáno § 6 odst. 3 tohoto zákona. V § 6 odst. 4 je

Bližší popis činnosti Rady je uveden ve **Výroční zprávě o činnosti Rady vlády pro národnostní menšiny za rok 2015**.

2.3.2 Výbory pro národnostní menšiny na krajích a obcích

Poradní orgány, v nichž jsou zastoupeni zástupci národnostních menšin, vznikají i na úrovni krajů a obcí. Ty jsou zřizovány buď povinně, na základě zákona, nebo daleko častěji na základě dobrovolné vůle samosprávných orgánů. Dle zákona povinně vznikají výbory pro národnostní menšiny zastupitelstev krajů či obcí. Dobrovolně jsou pak zřizovány analogicky zaměřené výbory zastupitelstev krajů či obcí nebo komise rad krajů či obcí. Ve většině těchto poradních orgánů má, anebo může mít, romská menšina svého zástupce. Níže uvedená tabulka ve třetím sloupci uvádí takto zastoupené Romy v jednotlivých krajích. V roce 2015 bylo celkem ve výborech nebo komisích kraje či obce zastoupeno **55 Romů**.

Z tabulky je rovněž patrné, že jen **8 Romů** v roce 2015 zastávalo volenou politickou nebo jinou funkci, do níž byli zvoleni ve volbách. Všechny 8 Romů zastávajících politickou funkci v roce 2015 bylo zvoleno ve volbách do **obecních zastupitelstev**, přičemž 2 z nich byli v roce 2015 členy rady města.

Tab. č. 6 : Zapojení Romů do orgánů krajů a obcí v roce 2015

kraj	Romové zvoleni nebo jmenováni do politických a dalších funkcí	Romové zastoupeni ve výborech nebo komisích kraje či obce
hl. m. Praha	0	2
Jihočeský	2	1
Jihomoravský	0	4
Karlovarský	2	4
Královéhradecký	1	10
Liberecký	1	5
Moravskoslezský	0	1
Olomoucký	0	12
Pardubický	0	3
Plzeňský	0	2
Středočeský	0	4
Ústecký	2	3
Vysočina	0	0
Zlínský	0	4
celkem	8	55

výbory na úrovni krajů

Podle § 78 odst. 2 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, ustanovuje, že **kraj**, v jehož územním obvodu žije podle posledního

zakotveno složení Rady, podle kterého členy jsou zástupci národnostních menšin a zástupci orgánů veřejné moci s tím, že nejméně polovinu členů Rady tvoří zástupci národnostních menšin, kteří byli navrženi sdruženími příslušníků národnostních menšin. § 6 odst. 5 je pak vymezena působnost Rady, do které patří a) zajišťovat přípravu opatření vlády, která se týkají práv příslušníků národnostních menšin v ČR; b) vyjadřovat se k návrhům zákonů, k návrhům nařízení vlády a k opatřením týkajícím se práv příslušníků národnostních menšin před jejich předložením vládě; c) připravovat pro vládu souhrnné zprávy o národnostní situaci na území ČR; d) připravovat pro vládu nebo pro ministerstva či jiné správní úřady doporučení k zajištění potřeb příslušníků národnostních menšin, zejména v oblastech školství, kultury a médií, používání mateřského jazyka, společenského a kulturního života; e) spolupracovat s orgány územních samosprávných celků při praktickém zabezpečování národnostní politiky státu; f) navrhovat rozdělování finančních prostředků vynakládaných ze státního rozpočtu na podporu aktivit příslušníků národnostních menšin.

sčítání lidu **alespoň 5 %** občanů hlásících se k národnosti jiné než české, zřizuje výbor pro národnostní menšiny. Členy tohoto výboru jsou i zástupci národnostních menšin, pokud je deleguje spolek utvořený podle zvláštního zákona; vždy však příslušníci národnostních menšin musí tvořit nejméně polovinu všech členů výboru.

Více než 5 % obyvatel se při sčítání lidu 2011 přihlásilo k jiné než české národnosti⁵ v **Karlovarském kraji, Moravskoslezském kraji a hl. městě Praze**, kde byly dle zákona povinně zřízeny výbory pro národnostní menšiny. V **Ústeckém kraji** byl zřízen výbor pro národnostní menšiny dobrovolně. V **Pardubickém a Plzeňském kraji** byly ustanoveny Komise pro integraci romské komunity a dalších etnických skupin. V **Libereckém kraji** byla ustanovena Komise pro národnostní menšiny a sociální začleňování. Poradním orgánem sui generis je Rada pro národnostní menšiny **Jihomoravského kraje**. V hl. městě Praze vedle výboru pro národnostní menšiny, který byl ustaven až ke dni 26.03.2015, funguje i Komise Rady hl. města Prahy pro oblast národnostních menšin a integrace cizinců na území hl. města Prahy. Ve **Zlínském kraji** byla zřízena Komise pro integraci sociálně vyloučených.

výbory na úrovni obcí

Podle § 117 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, ustanovuje, že **obec**, v jejímž územním obvodu žije podle posledního sčítání lidu **alespoň 10 %** občanů hlásících se k národnosti jiné než české, zřizuje výbor pro národnostní menšiny. Členy tohoto výboru jsou i zástupci národnostních menšin, pokud je deleguje spolek utvořený podle zvláštního zákona; vždy však příslušníci národnostních menšin musí tvořit nejméně polovinu všech členů výboru.

Více než 10 % obyvatel se při posledním sčítání lidu přihlásilo k jiné než české národnosti⁶ v 35 obcích (z toho v 1 statutárním městě – Karvině), kde byly dle zákona povinně zřízeny výbory pro národnostní menšiny. Dobrovolně byly výbory zřízeny v dalších 15 obcích (z toho ve 2 statutárních městech – Brně a Chomutově). Celkově tedy byly výbory pro národnostní menšiny zřízeny v **50 obcích**. V 8 obcích (z toho ve 4 statutárních městech – Liberci, Mladé Boleslavi, Mostě a Plzni) byly zřízeny komise pro národnostní menšiny, resp. komise pro integraci národnostních menšin.

2.4 AGENTURA PRO SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ

2.4.1 Činnost Odboru pro sociální začleňování

Odbor pro sociální začleňování Sekce pro lidská práva Úřadu vlády ČR prostřednictvím Agentury pro sociální začleňování (dále jen „ASZ“) efektivně řeší problém sociálního vyloučení, a to ve spolupráci s Radou vlády pro záležitosti romské menšiny, která na činnost ASZ dohlíží prostřednictvím Monitorovacího výboru. V roce 2015 začala ASZ působit ve 26 lokalitách v rámci tzv. **koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám** (dále jen „KPSVL“). Jedná se o nový programový mechanismus financování napříč implementací strukturálních fondů EU v programovém období 2014-2020. V praxi to znamená, že lokalita, která je zapojená do tohoto přístupu, má zajištěno čerpání finančních prostředků souběžně ze tří operačních programů (OP Z, OP VVV a IROP).

Vedle ASZ Odbor pro sociální začleňování realizuje **Kampaň proti násilí z nenávisti**, v rámci které byla spuštěna mediální kampaň **HateFree Culture**, která si klade za cíl přimět především mladé uživatele internetu (cílová skupina 15-25 let) ke kritické reflexi informací z mediálního prostoru týkajících se xenofobie a vzájemného soužití. Odbor pro sociální

⁵ Jde o podíl obyvatel s jinou než českou, moravskou, slezskou národností a jejich kombinacemi.

⁶ Jde o podíl obyvatel s jinou než českou, moravskou, slezskou národností a jejich kombinacemi.

začleňování každoročně předkládá vládě **Výroční zprávu o činnosti Agentury pro sociální začleňování** za předchozí rok. Tento dokument je zdrojem podrobných informací o činnosti ASZ.

2.4.2 Působení Odboru pro sociální začleňování v lokalitách

Podstatou činnosti ASZ je práce v lokalitách, čili v obcích, městech nebo mikroregionech. Výběr lokalit pro působení ASZ je pravomocí **Monitorovacího výboru ASZ**, který je povinně zřízen Radou vlády pro záležitosti romské menšiny. Monitorovací výbor zohledňuje stanoviska krajského koordinátora pro záležitosti romské menšiny, případně dalších expertů. Vybírány jsou lokality, na jejichž území se vyskytuje sociálně vyloučená lokalita a u nichž je prokázána potřeba intervence ASZ.

V průběhu roku 2015 byly schváleny Strategické plány sociálního začleňování v rámci 1. a 2. vlny režimu KPSVL. Do **1. vlny** vstoupilo 10 lokalit (Dubí, Chodov, Kadaň, Krnov, Obrnice, Odry, Osoblažsko, Ostrava, Roudnice a Štětí). Do **2. vlny** bylo přijato 15 lokalit (Bruntál, České Velenice, Frýdlantsko, Jesenicko, Klášterec-Vejprty, Kolín, Litvínov, Moravský Beroun, Poběžovicko, Příbram, Ralsko, Slaný, Velké Hamry, Vrbensko a Žluticko). Do 3. vlny se zařadily **3 obce** (Brno, Děčín a Kraslice). V prosinci roku 2015 schválil Monitorovací výbor ASZ v rámci **4. vlny** dalších 9 lokalit, s nimiž ASZ zahájila spolupráci v lednu 2016: Chomutov, Liberec, Most, Nový Bor, Postoloprty, Sokolov, Varnsdorf, Vítkov – Budišov a Žďár n. Sázavou. **Individuální spolupráce** mimo KPSVL byla navázána s Rumburkem a Vsetínem.

3. KLÍČOVÉ OBLASTI ROMSKÉ INTEGRACE

Tato kapitola se zabývá vývojem situace romské menšiny v klíčových oblastech lidského života. Tyto klíčové oblasti (kultura a jazyk, vzdělávání, zaměstnanost, bydlení, zdraví a bezpečnost) jsou v rámci kapitoly odděleny v jednotlivých kapitolách, v reálném životě však k jejich oddělení nejenže nedochází, ale naopak jsou provázány a navzájem se ovlivňují.

Roma Spirit 2015

V roce 2015 pokračovala již pátým ročníkem tradice udělování cen za zlepšování situace Romů v ČR pod názvem **Roma Spirit 2015** (původně Gypsy Spirit). Ceny jsou slavnostně předávány 10. prosince u příležitosti Mezinárodního dne lidských práv. Ocenění obdrželi v kategorii in memoriam **Milena Hübschmannová**, v kategorii pro NNO **IQ Roma servis** za svou dlouholetou úspěšnou práci v oblasti dlouhodobé problematiky v ČR, v kategorii společnost-firma/zaměstnavatel **ZŠ Trmice** za inkluzivní metody a výuku sociálních dovedností, v kategorii osobnost **Daniela Cincibusová** za příkladnou pěstounskou práci při výchově 23 dětí, v kategorii média **Zdeněk Ryšavý** – spoluzakladatel a hlavní redaktor zpravodajského webu Romea.cz, v kategorii romské kultury **Andrej Giňa** – spisovatel, hudebník a organizátor kulturních akcí.

emancipace romských žen

Emancipaci romských žen v roce 2015 napomáhal projekt s názvem „**JILEHA**“, tedy „Srdcem“, který je realizovaný Slovem 21, z.s. Tento projekt vznikl z dlouholetých členek ženské skupiny Manushe s cílem podpory romských žen v jednotlivých lokalitách. Projekt JIHELA spolupracuje i se slovenskými ženskými organizacemi a je součástí sítě Phenjalipe, která vznikla v roce 2013 pod Radou Evropy v Helsinkách a má za úkol sjednocovat a propojovat romské ženské organizace v Evropě. V rámci projektu bylo založeno celkem **9 ženských skupin po celé ČR**.⁷ Ženské skupiny se na společných setkáních zabývaly postavením romských žen v rodině a komunitě, posílením sebevědomí a seberespektu, situací romské menšiny v jejich městech, ženskými právy a také zdravotní osvětě nebo sociálně právními otázkami. Díky projektu měly romské ženy možnost potkávat se s organizacemi, které řeší ženská témata na všech úrovních a zabývají se například domácím násilím, politickou angažovaností nebo otázkou ženského bezdomovectví.

Od září do listopadu roku 2015 každá z lokálních skupin uspořádala jednu akci pro veřejnost, během které bylo téma rovnosti žen a mužů představeno místní komunitě. Jednalo se například o sportovní den, katolickou mši a požehnání romským ženám, výrobu vánoční výzdoby, stánek na kulturní akci pořádané v jejich městě, drakiádu nebo také výstavu fotografií proti gengerovým stereotypům a vystoupení v Českém rozhlase. Dne 27.11.2015 se v Praze v prostorách Vily Grébovky konala konference projektu JILEHA, na které jednotlivé skupiny prezentovaly svou dosavadní činnost. Hlavním tématem konference byla ženská sounáležitost. Ženy sdílely své zkušenosti a vlastní názory na své postavení v komunitě, řešily budoucnost dětí i úlohu žen při snahách o sociální změnu.

Projekt JILEHA se podařilo vzbudit v Romkách zájem o jejich okolí a dostat je z apatie, ve které roky žily. Jsou spokojené samy se sebou a začaly řešit věci, na které si léta netroufily. Projekt by se měl v následujícím roce rozšířit do dalších měst a hlouběji se věnovat násilí na ženách, protože je toto téma pro mnohé z žen aktuální.

⁷ Konkrétně ve městech Bruntál, Chomutov, Krupka, Mimoň, Náchod, Ostrava, Praha, Rumburk a Turnov.

3.1 KULTURA A JAZYK

Romská kultura, historie a jazyk dosáhly v posledních letech určitého uznání. Jsou podnikány kroky k jejímu zachování i rozvoji prostřednictvím systematické dotační podpory MK, Rady vlády pro národnostní menšiny, ale i krajů a obcí. Romská kultura a jazyk však dodnes nejsou plně přijímány většinovou společností jako plnohodnotná součást kulturního dědictví ČR. Klíčovou institucí v této oblasti je Muzeum romské kultury se sídlem v Brně. Významnou součástí romské historie je romský holokaust. Mezi nejvýznamnější tradiční romské kulturní akce patří mezinárodní festival Khamoro v Praze a Plzni.

Unikátní možnost seznámit se s původní romskou tvorbou nabízí nakladatelství romské literatury KHER⁸. To se specializuje na vydávání knih romských autorů a zvyšování povědomí o romské literatuře.

3.1.1 Muzeum romské kultury

Muzeum romské kultury (dále jen „MRK“) je ojedinělou institucí v ČR, která se od roku 1991 specializuje výhradně na oblast romských dějin a kultury. V roce 2015 navštívilo MRK, a jím pořádané akce uvnitř i vně prostoru muzea, celkem **23 792 návštěvníků**, což je o 3 546 návštěvníků více než předchozí rok.

MRK návštěvníkům nabízí rozsáhlou **stálou expozici *Příběh Romů***. V roce 2015 vytvořili odborní pracovníci muzea její velmi zhuštěnou putovní verzi nazvanou Stálá expozice Příběh Romů – putovní verze. Je tvořena 35 panely v systému roll-up, seznamuje s dějinami Romů od Indie po současnost, jejich kulturou hmotnou i duchovní. Během roku 2015 nabídlo MRK přímo v prostorách budovy tyto **přechodné výstavy**: do 20.03.2015 výstava obrazů ze skleněné drti a dřevořezb *Století pohrom – století zázraků Rudolfa Dzurka*, od 16.04.2015 do 06.09.2015 výstavní projekt *Kesaj čhave*⁹, od 25.09.2015 do 21.02.2016 výstava dřevěných soch, loutek a dekorativních hraček profesionálního výtvarníka a řezbáře Martina Matěje Holuba ...*A možná přijede na koze*.

Výzkumná a dokumentační činnost muzea pokračovala v roce 2015 ve všech mapovaných oblastech romské kultury a historie. V oblasti výtvarného umění MRK v souvislosti s přípravou výstavy ...*A možná přijede na koze* věnovalo značnou pozornost profesionálnímu řezbáři Martinu Matěji Holubovi z Horních Chvatlin na Kolínsku. Dále dokumentovalo tvorbu sochaře Miloše Ráce z Považské Bystrice a dalších autorů. Nejvýznamnější **sbírkotvorné** počiny za rok 2015 se týkají fondu výtvarného umění¹⁰. Rozšířeny byly i fondy šperku, fotografie, textilu, písemného materiálu, videodokumentace a adiodokumentace.

⁸ Odkaz na webové stránky nakladatelství: <http://www.kher.cz/>

⁹ Výstavní projekt *Kesaj čhave* sestávající ze tří samostatných výstav: 1) Bohatství Romů (úryvky z komiksu ilustrátora Johanna Le Berre zachycující tvorbu souboru *Kesaj čhave*); 2) *Kesaj čhave – zázrak dětí víly* (fotografie Jeana - Michella Delage); 3) *Naše cesty za Romy* (fotografie Claudea a Marie-José Carretových).

¹⁰ Fond výtvarného umění byl rozšířen o sochy začínajícího výtvarníka Miloše Ráce z Považské Bystrice (Šuster, Smieško, Húsličkár, Kotlár, Korytár), dřevěné dekorativní hračky řezbáře Martina Matěje Holuba (Černo-bílá pohyblivá koza, Potetovaná koza, závěsní andělé), dále soubor olejomalb výtvarníka Rudolfa Ráce z Prahy (Fašiangy, Romská osada za stromem, Povožník vracející se z města, Muži hrající karty, Romano teme/Pohřeb, Romano bijav/Svatba, Fašangy/Masopust, Návrat z vesnice). Zakoupena byla cenná kolekce velkoformátových obrazů Malgorzaty Mirgy Tas (Matka, Ibrona, Teta Baša, Na vakeren, Te thovel e jag), soubor obrazů výtvarníka Palyho Paštiky (Akt, Romka ve voze, Čhajori) a rozsáhlý soubor vyšíváných obrazů od Markéty Šestákové (Léto, Slunce, Bába a dědek, Uspávání dítěte, Kočovní Cikáni, Okno, Večerní siesta, Bolest, Africká matka, Kartářka věští lásku, Dívka s pavími péry, V divadelní lóži, Hádání z ruky, Život). Darem MRK získalo 2 unikátní grafické listy výtvarníka Daniela Pešty, jehož práce ve fondu výtvarného umění dosud nebyly zastoupeny (Babí léto, Vyplácení služky).

V průběhu celého roku 2015 probíhaly oslavy **10 let existence MRK, jako státní příspěvkové organizace**. Oslavy vyvrcholily **plesem desetiletí**, který se konal dne 28.11.2015 v kulturním centru Semilasso v Brně. Dne 08.04.2015 se MRK již tradičně podílelo na oslavách **Mezinárodního dne Romů** spolu s brněnskými organizacemi (IQ Roma Servis, z. s., Drom romské středisko a dalšími). Dne 16.05.2015 se MRK zapojilo do **Brněnské muzejní noci** s bohatým programem, jehož vrcholem bylo uspořádání dvou hudebních vystoupení 35 členného souboru Kesaj čhave, která se uskutečnila na pódiu před budovou muzea. Dne 03.10.2015 se v MRK a v jeho okolí konal **3. ročník série literárních čtení Mikroměsto 2015**. Byly čteny ukázky ze současné tuzemské romské literatury. Představily se 4 romské autorky - Irena Eliášová, Jana Hejrlíková, Iveta Kokyová, Eva Danišová, které publikovaly ve sborníku současné ženské romské prózy Slunce zapadá už ráno, který vydala Knihovna Václava Havla. Dne 09.12.2015 se uskutečnil Hudební vzpomínkový večer „**Jaká je to pěkná růža**“ zaměřený na hudební a osobnostní odkaz dvou proslulých primášů cimbálových muzik z regionu Horňácka na jihovýchodě Moravy Jožky Kubíka a Josefa Kubíka. Součástí večera bylo předání **Ceny MRK za rok 2015** panu Ignáci „Hynku“ Zimovi, který se nemohl zúčastnit Plesu desetiletí, na kterém byla Cena vyhlášena. Cena mu byla udělena za dlouholetou spolupráci s MRK, zejména v péči o uchování a rozvoj romského jazyka a dalších oblastí tradiční kultury, za předávání historického vědomí dalším generacím. Během roku 2015 MRK pokračovalo v pravidelném **cyklu Filmových čtvrtků** pořádaných částečně v Moravské zemské knihovně a částečně přímo na půdě MRK. V rámci těchto akcí probíhá vždy projekce vybraného snímku s následnou diskuzí k tématu.

MRK v roce 2015 realizovalo **64 vzdělávacích a lektorských programů** ve stálé expozici *Příběh Romů*, zaměřených na kulturu a dějiny Romů v několika variantách (pro školní skupiny od MŠ po VŠ a VOŠ, a pro nejružnější zájmové útvary). Programů se zúčastnilo více než **1 200 návštěvníků**. Po domluvě s vyučujícím lektorka program doplňovala o další výklad a aktivity, například o informace o romském holocaustu, obrazu Romů v médiích aj. Program zaměřený na holocaust realizovalo MRK sedmkrát, z toho třikrát ve spolupráci s Židovským muzeem (250 účastníků). Interaktivní program zaměřený na předcházení projevům rasismu a netolerance *Můžeme se domluvit?* byl proveden rovněž sedmkrát (170 účastníků). Specificky zaměřené workshopy pro studenty vysokých škol (budoucí pedagogy, zdravotnické záchranáře a sociální pracovníce) v muzeu absolvovalo 80 návštěvníků. Vedle programů ve stálé expozici bylo realizováno 36 výtvarných dílen k přechodné výstavě děl Rudolfa Dzurka *Století pohrom – století zázraků*, k výstavnímu projektu Kesaj čhave (na motivy výstav Příběh dětí víly Kesaj a Bohatství Romů) a výstavě ... *A možná přijede na koze – Martin Holub řečený řezbář Matěj*. Dílny byly určeny pro veřejnost, mateřské školy, žáky ZŠ a SŠ.

MRK se dlouhodobě věnuje sociálně-edukační činnosti, především v oblasti **individuálního doučování romských dětí**. Doučování zajišťuje koordinátorka projektu a celkem 63 dobrovolníků. V rámci projektu **Společně za vzděláním** vznikl pro každé dítě individuální plán se zaměřením na vzdělávací i osobní cíle. Dvakrát se realizovalo setkání dětských vrstevnických skupin, které slouží k rozvoji sociokulturních kompetencí dětí. V prvním pololetí roku 2015 docházelo na doučování celkem 86 dětí (z toho 66 na individuální doučování a 20 na skupinové), v druhém pololetí roku 2015 docházelo na individuální doučování celkem 63 dětí a 20 dětí bylo zapojeno na skupinovém doučování.

V roce 2015 MRK nabízelo dětem **Dětský muzejní volnočasový klub**, v němž se scházejí zejména romské děti, které docházejí na individuální doučování. Nabídka dětského muzejního klubu čítá několik pravidelných odpoledních volnočasových kroužků a dále nepravidelné víkendové akce. Většinu aktivit v klubu zajišťují lektori dobrovolníci pod vedením muzejní lektorky. Kroužky a výlety jsou pro děti odměnou za pravidelné doučování. Během roku 2015 se podařilo zorganizovat 5 pravidelných volnočasových kroužků: výtvarný kroužek, dramatický kroužek ROMADLO, fotografický kroužek DYK foto, taneční kroužek a fotbal. V průběhu roku se uskutečnilo celkem 33 akcí, při kterých měly děti možnost navštívit nejružnější instituce a lokality jak v městě Brně, tak mimo něj. Celkem se akcí zúčastnilo 587 dětí a dobrovolníků. Vyvrcholením letních aktivit byl 9 denní letní tábor, kterého se zúčastnilo 25 účastníků.

3.1.2 Správa pietních míst romského holocaustu

Správcovství pietních míst romského holocaustu je jednou z nejvíce spletitých kapitol romské integrace, přesto se v této oblasti v roce 2015 podařilo dosáhnout jistého úspěchu.

V ČR jsou dvě pietní místa romského holocaustu. Správu pietního místa v Letech má v gesci MK a realizuje ji prostřednictvím Památníku Lidice, zatímco správu pietního místa v Hodoníně u Kunštátu má v gesci MŠMT a realizuje ji prostřednictvím Národního pedagogického muzea a knihovny J. A. Komenského. Výbor pro odškodnění romského holocaustu sdružující pozůstalé po obětech holocaustu z řad českých Romů, nadále, i v roce 2015 kritizoval, jakým způsobem Památník Lidice spravuje pietní místo a z těchto důvodů veřejně žádal o změnu správcovství. Vedle toho, v průběhu roku 2015, MRK s podporou Rady vlády pro záležitosti romské menšiny usilovalo o přidělení správcovství pietního místa v Hodoníně u Kunštátu. Taková změna by vyžadovala dohodu MŠMT s MK o přesunutí finančních prostředků.

Spletitou situaci v průběhu roku 2015 řešila Rada vlády pro záležitosti romské menšiny především prostřednictvím své Pracovní skupiny pro odškodňování Romů. Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny iniciovala několik jednání zainteresovaných aktérů, aby dosáhla dohody mezi zainteresovanými aktéry. MK v průběhu roku rovněž pracovalo na řešení situace, která nikomu příliš nevyhovovala. V průběhu roku 2015 se na MK vyvíjel záměr přesunout správcovství pietního místa Lety z jedné příspěvkové organizace MK na druhou příspěvkovou organizaci MK, tedy z Památníku Lidice na MRK. MK vypracovalo pro nejvyšší vedení záměr změny názvu a okruhů činností MRK. To by se mělo přejmenovat na Muzeum romské kultury a institut romských studií a zároveň by mělo převzít správcovství pietního místa Lety.

Nadále nevyřešenou zůstává situace ohledně přítomnosti velkovýkrmny vepřů na místě bývalého tzv. cikánského tábora v Letech.

Hodonín u Kunštátu

Usnesením vlády ČR č. 158/2011 bylo rozhodnuto o budování Památníku Hodonín a jeho budováním pověřeno Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského (dále jen „NPMK“). Finanční prostředky na vybudování a následnou činnost Památníku romského holocaustu na základě tohoto usnesení zabezpečuje MŠMT. Památník je budován na místě bývalého **protektorátního cikánského tábora**, kam byli v období **od srpna 1942 do září 1943** soustřeďováni romští vězni před deportací do koncentračního tábora v Osvětimi. Podle dosud zjištěných informací táborem prošlo celkem **1 396** Romů a přímo jich zde zemřelo 207. Většina ostatních Romů pak zemřela v koncentračním táboře v Osvětimi.

Cílem Památníku je vzdělávat a informovat zejména o holocaustu Romů v souvislostech s holocaustem Židů a likvidací českého národa v období 2. světové války a poskytnout podrobné informace o tzv. cikánském táboře z doby Protektorátu. Díky prováděným archivním výzkumům však vyšlo najevo, že tábor byl v průběhu své existence používán k izolaci i jiných skupin, které byly ze společnosti vyčleňovány. Jde především o období od prosince 1945 do října 1946, kdy sloužil jako internační tábor pro Němce neschopné odsunu a o období od února 1949 do listopadu 1950, kdy zde byl zřízen tábor nucené práce pro politické nepřátele komunistického režimu.

Památník Hodonín u Kunštátu je budován v bývalém rekreačním středisku v Hodoníně (okres Blansko), které v prosinci roku 2009 odkoupilo od soukromé majitelky MŠMT a v roce 2012 na základě výše uvedeného usnesení předalo NPMK. Podle harmonogramů prací by památník měl být **vybudován v polovině roku 2017**. Památník je budován podle projektu, který vzešel ze studentské soutěže o ideový návrh dostavby. V soutěži konané v roce 2013 zvítězil návrh Richarda Pozdníčka z Fakulty architektury ČVUT. Staveniště Památníku bylo předáno dne 02.07.2015 vítěznému uchazeči o veřejnou zakázku na stavební práce.

V areálu se počítá se třemi dominantami: vězeňským barákem, barákem dozorců a nově vybudovaným infocentrem s hlavní částí expozice. Rekonstrukce jediného dochovaného vězeňského baráku byla dokončena již 19.08.2012. Rekonstrukce dochovaného baráku dozorců je řešena v rámci dostavby celého areálu, při které vznikne zcela nová budova Infocentra. Součástí infocentra budou výstavní prostory hlavní expozice, multifunkční sál, sociální zařízení pro návštěvníky, technické zázemí, pracoviště pro budoucí zaměstnance památníku, venkovní atrium, byt správce a ubytovací pokoj s dvěma lůžky.

V roce 2015 nadále pokračovala činnost Pracovní skupiny pro budování Památníku při NPMK. První jednání se uskutečnilo v prosinci 2014, druhé pak po roce 08.12.2015 za účasti zástupců MŠMT, MZV, MK, ÚV ČR, zainteresovaných obcí, Jihomoravského kraje, MRK, NPMK. Byli rovněž přizváni autoři a recenzenti scénáře a architekt expozice Jaroslav Obst.

Lety u Písku

Zatímco pietní místo v Hodoníně u Kunštátu spravuje příspěvková organizace MŠMT, pietní místo v Letech u Písku spravuje na základě usnesení vlády ze dne 4. května 2009 č. 589 Památník Lidice, který je příspěvkovou organizací MK. Jeho posláním je péče o uchování trvalé vzpomínky na utrpení Romů internovaných v **bývalém cikánském táboře v Letech**, včetně péče a úpravy pietního místa. Podle dosud zjištěných údajů bylo v táboře **od srpna roku 1942 do srpna roku 1943** internováno **1 309 vězňů**. V samotném táboře našlo smrt 329 Romů, z nichž 241 bylo dětí. Pod správou Památníku Lidice byly od roku 2009 průběžně zrekonstruovány příjezdové cesty, parkoviště a přilehlý areál, kde byl vybudován přírodní amfiteátr. Bylo vybudováno sociální zařízení a dvě repliky původních ubikací. V obci Lety vzniklo malé infocentrum.

V infocentru byla v roce 2015 umístěna od 31.03.2015 do 29.05.2015 výstava *Návrat lidických žen*, od 01.06.2015 do 30.08.2015 *Mezinárodní dětská výtvarná výstava* a od 01.09.2015 do 30.10.2015 výstava *Návrat lidických dětí*.

S cílem seznámit žáky s historií tábora v Letech u Písku a s historií Romů, jejich tradicemi a kulturou Památník Lidice ve spolupráci s Cheiron T, o.p.s. pořádali první ročník vzdělávacího projektu nesoucí symbolický název **Sobě blíž**. Dne 31.03.2015, v rámci tohoto projektu, navštívili Památník v Letech žáci základních škol a gymnázií z Českých Budějovic, Písku, Tábora ale i blízkých Mirovic.

Od poloviny 90. let se přes řadu pokusů nepodařilo doposud dosáhnout výraznějšího pokroku ve věci umístění **velkovýkrmny prasat**, která se nachází na místech bývalého tábora a v sousedství nynějšího pietního místa. Zhruba 95 % území bývalého cikánského tábora se nachází na území současné velkovýkrmny vepřů. Během roku 2015 probíhala na úrovni ministra kultury Daniela Hermana a ministra pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu Jiřího Dienstbiera jednání se zástupci a. s. AGPI o možnostech řešení ukončení provozu velkovýkrmny prasat. Jejich jednání zatím bohužel nevedla k vzájemné dohodě.

ČR kvůli přítomnosti velkovýkrmny na místech bývalého cikánského tábora čelí soustavné mezinárodní kritice a tlakům na odstranění velkovýkrmny. Velmi aktivní je v tomto směru předsedkyně Výboru pro romský holocaust Mezinárodní aliance pro připomínání holocaustu (dále jen „IHRA“) Karen Polak, která iniciovala pracovní schůzku, která proběhla dne 15.04.2015 na MZV. Výbor požádal ČR o zaslání informace o aktuálním vývoji situace v Letech.

Mezinárodní mládežnická organizace ternYpe v rámci iniciativy **Vzpomínání na genocidu Romů** uskutečnila v prvním týdnu prosince roku 2015 setkání romské mládeže v ČR, jehož součástí byla návštěva pietního místa v Letech. Setkání bylo završeno dne 04.12.2015 konferencí *Uznání a vzpomínání na romský holocaust v České republice* konanou v PSP ČR, kterou spoluorganizovalo hnutí Free Lety.

Pietní akce k připomenutí holocaustu Romů

Stejně jako v předchozích letech se i v roce 2015 uskutečnily 4 již tradiční pietní akce k připomenutí obětí romského holocaustu. Dne **09.03.2015** se v **MRK** uskutečnil pietní akt u příležitosti prvního hromadného transportu Romů z Brna a okolí do koncentračního tábora v Osvětimi (07.03.1943). Dne **13.05.2015** se uskutečnila vzpomínka na romské oběti z letského tábora konaná na pietním místě v **Letech** a následně na hřbitově v nedalekých Mirovicích, organizovaná Výborem pro odškodnění romského holocaustu v ČR. Dne **03.08.2015** se v Letech uskutečnila druhá vzpomínková akce, tentokrát pořádaná Památníkem Lidice s názvem Uctění obětí romského holocaustu a vzpomínka na zahájení a ukončení provozu cikánského tábora Lety. Dne **23.08.2015** proběhlo pietní shromáždění k uctění obětí romského holocaustu na Žalově, tj. v místech hromadného pohřebiště vězňů bývalého protektorátního tzv. cikánského tábora v Hodoníně u Kunštátu. Shromáždění je každoročně pořádané MRK při příležitosti prvního hromadného transportu Romů z Hodonína do koncentračního tábora v Osvětimi (21.08.1943).

Vedle těchto tradičních pietních akcí se v roce 2015 dne **28.02.2015** uskutečnila při příležitosti konání každoroční konference v Praze Sdružení Ackermann-Gemeinde, z.s. návštěva pietního místa v Letech. Návštěvy se zúčastnil ministr kultury Daniel Herman. Po představení historie i současnosti tohoto místa a prohlídky následovalo položení květin k pomníku obětí a na závěr zazněla modlitba za oběti romského holocaustu.

3.1.3 Výuka romského jazyka

Romský jazyk se v roce 2015 vyučoval na 2 VŠ a 1 SŠ. Nejvýznamnějším pracovištěm v ČR, kde se vyučuje romský jazyk a romská kultura, a jediným, kde se vyučuje v rámci samostatného studijního oboru romistika, je **Seminář romistiky**, který funguje v rámci Katedry středoevropských studií Filozofické fakulty **Univerzity Karlovy v Praze**. V Pardubicích se romský jazyk a o Romech vyučuje na **Univerzitě Pardubice** v rámci oboru sociální antropologie. **Střední odborná škola managementu a práva v Jihlavě** vyučuje romský jazyk a romské dějiny.

V roce 2015 byly kurzy romštiny pro veřejnost zaznamenány v rámci činnosti NNO v Karlovarském kraji v Chodově (o.p.s. Khamoro), v Libereckém kraji v obcích Arnoltice (Amaro Suno) a Mimoň (Bachtale občansko-romské sdružení) a ve Zlínském kraji ve Valašském Meziříčí (Klub Zeferino).

Snahy vyučovat romštinu naráží na kombinaci dvou překážek: klesající nebo žádný zájem ze strany potenciálních žáků a studentů a kritický nedostatek lektorů, kteří romštinu ovládají tak, aby ji byly schopni vyučovat. Výuka romštiny tak dominantně probíhá v rodinách, i když i tady je postupně na ústupu. Rodičů, kteří dobře ovládají romský jazyk, totiž ubývá. Je proto nezbytné systematicky podporovat aktivity podporující výuku romského jazyka, aby došlo ke zvrácení jeho úpadku.

3.1.4 Světový romský festival Khamoro 2015

Světový romský festival Khamoro je svým významem, mezinárodním přesahem, počtem účinkujících i diváků a dobou trvání nejvýznamnější romskou kulturní akcí v ČR. Ve dnech 24.05.2015–30.05.2015 v Praze proběhl již 17. ročník. Podruhé se tento rok festival konal také v Plzni, a to ve dnech 26.05.2015–28.05.2015. Organizátory festivalu byly Slovo 21, z.s. a Saga Production. Tento ročník nabídl, stejně jako ročníky minulé, bohatý program koncertů romských kapel z celého světa, výstavy, workshopy, defilé i odborné

semináře včetně sedmidenní letní školy romské kultury. Rozpočet této jedinečné akce činil 7.156.600 Kč.

3.1.5 Romská kultura na regionální úrovni

V každém kraji a v hl. m. Praze se v roce 2015 konala alespoň jedna akce podporující romskou kulturu. Přehled nejvýznamnějších akcí je uveden v tabulce níže.

Situaci v krajích lze shrnout následovně: největší podíl na udržení a zachování romské kultury, jazyka a historie mají NNO působící v krajích. Jedná se však většinou o menší NNO, které nemají personální kapacity a s tím související schopnost vypracovat dlouhodobý plán aktivit, na které by získávaly významnější finanční prostředky tak, aby byly schopny systematicky v krajích podporovat rozvoj romské kultury.

Dle zpráv z obcí se Romové se příliš aktivně nezapojují do aktivit veřejného života v obci. Romové se sice rádi zúčastní různých akcí, ale tyto akce jim musí naplánovat a zorganizovat obec nebo NNO, jelikož sami zpravidla nepřichází s iniciativou a zájem něco vymýšlet. Otázkou však zůstává, zda je toto projevem absence zájmu o vlastní kulturu nebo nedůvěrou v oficiální instituce a špatnou komunikací. Pokud se Romové zapojí, největší zájem bývá o organizování hudebních produkcí a zábav.

Tab. č. 7: Přehled nejvýznamnějších kulturních akcí, na kterých byla prezentována romská kultura

kraj	datum	místo	pořadatel	název akce	typ akce
hl. m. Praha	01.04.2015 - 30.04.2015	Praha 14	MČ Praha 14	6. setkání kultur	festival
	08.04.2015	Praha 5	Ara Art	Oslava mezinárodního dne Romů	gala večer
	24.05.2015 - 30.05.2015	Praha	Slovo 21	Khamoro 2015	mezinárodní festival
	29.08.2015	Praha 9	MČ Praha 9	Barevná devítka	multikulturní festival
	12.11.2015	Praha 1	Hl. m. Praha	Setkání národnostních menšin	konference
Jihočeský	13.07.2015	Tábor	Slunowrat	Kerekate	hudební festival
Jihomoravský	03.05.2015	Kuřim	Římskokatolická farnost Kuřim	Žijí mezi námi	multikulturní festival
	05.06.2015	Brno	Odjinud	Brundibár z ghetta	operní představení
	24.05.2015	Brno	Rada pro národnostní menšiny Jihomoravského kraje	Den národnostních menšin v Jihomoravském kraji	multikulturní festival
	17.07.2015 - 19.07.2015	Mikulov	Národy Podyjí	Festival národů Podyjí	multikulturní festival
	26.09.2015	Hodonín	Sdružení Romů a národnostních menšin v Hodoníně	Česko-slovenská Miss Roma 2015	soutěž krásy

Karlovarský	12.09.2015	Sokolov	Výbor pro národnostní menšiny Karlovarského kraje	Den národnostních menšin	multikulturní festival
Královéhradecký	20.06.2015	Jaroměř	Soužití	Romofest	kulturní festival
	25.07.2015	Červený Kostelec	Marie Čisárová	Romský festival	romský kulturní festival
	15.08.2015	Hořice	ROS-klub Hořice	Bašaviben	festival hudby
Liberecký	23.05.2015	Hrádek nad Nisou	Gypsy Legend	Romský benefiční festival	kulturní festival
	29.09.2015	Liberec	Liberecké fórum	Hudební festival národnostních menšin	multikulturní festival
	03.10.2015	Česká Lípa	Lampa	Taneční festival Kale Jakha	taneční festival
Moravskoslezský	08.04.2015	Karviná	Karviná	Den Romů	kulturní festival
	14.04.2015	Frýdek-Místek	Frýdek-Místek	Romipen	kulturní festival
	27.06.2015	Karviná	Sdružení Romů Severní Moravy	Karvinský romský festival folklórní hudby a tance	kulturní festival
	19.09.2015	Orlová	Orlová, Nadace OKD, senátor Sušil	Festival národních kultur	multikulturní festival
	19.09.2015	Bruntál	Bruntál	Tak tu spolu žijeme	festival písní a tanců
Olomoucký	08.04.2015	Přerov	Charita Přerov	Oslavy dne Romů	soutěže pro děti a taneční vystoupení
	08.04.2015	Kojetín	Charita Kojetín	Oslavy dne Romů	mše, výstava
	08.04.2015	Olomouc	Sdružení Romů na Moravě	Oslavy dne Romů	kulturní festival
	31.07.2015	Olomouc	Sdružení Romů na Moravě	Romano Gili	hudební a taneční festival
	31.08.2015	Hanušovice	Jekhetane	Loučíme se s prázdninami	taneční vystoupení
	19.09.2015	Kozlovice	Kappa – Help	Den soužití	sportovní a kulturní akce včetně hudebních vystoupení
	19.09.2015	Svatý Kopeček	Charita Olomouc	Romská pouť	pouť, mše
	16.10.2015	Jeseník	M. Červeňák a Darmoděj	Poznávejme romskou kulturu	taneční vystoupení
	24.10.2015	Hranice	DDM Hranice	Terne Čercheňa	taneční soutěž
Pardubický	22.05.2015 - 29.05.2015	Pardubice	Centrum na podporu integrace cizinců	Multikulturní týden	multikulturní festival
	22.07.2015	Hrochův Týnec	Šance pro Tebe	Tejnice má talent	talentová soutěž
Plzeňský	26.05.2015 - 28.05.2015	Plzeň	Slovo 21	Khamoro 2015	mezinárodní festival

Středočeský	15.08.2015	Benátky nad Jizerou	Romské srdce	Benátecký střevíc	hudební festival
	26.09.2015	Mělník	Romské sdružení kultury a sportu	RomFest Vinobraní	hudební festival
Ústecký	20.03.2015	Ústí nad Labem	FO	Romský charitativní ples	ples
	25.07.2015	Trmice	Romano jasnica	Různobarevný festival	kulturní festival
Vysočina	07.04.2015 - 13.04.2015	Jihlava	Láčo drom a Mulačágo	Týden romské kultury	kulturní festival
	21.05.2015	Jihlava	Oblastní charita Jihlava a Erko	Amen Khelas	taneční soutěž
Zlínský	14.02.2015	Vsetín	Diakonie ČCE	Ples – společně	ples
	01.03.2015	Valašské Meziříčí a Zlín	Kadlub	Romské cesty – cesty bez svodidel	beseda a výstava o vsetínských Romech
	25.07.2015	Rožnov pod Radhoštěm	Demokratická aliance Romů	Romská píseň	mezinárodní festival
	30.09.2015	Vsetín	Dušan Kandrač	Talent Zlínského kraje	talentová soutěž

3.2 VZDĚLÁVÁNÍ

Klíčovou událostí roku 2015 v oblasti vzdělávání bylo schválení novely školského zákona, která byla ve Sbírce zákonů vyhlášena pod číslem 82/2015. Většina klíčových změn je účinná od 01.09.2016. Novela zákona přináší následující změny:

- a) upouští od kategorizace dětí, žáků a studentů se sociálním znevýhodněním, se zdravotním znevýhodněním, se zdravotním postižením);
- b) zavádí nové vymezení pojmu žák **se speciálními vzdělávacími potřebami**, kterým se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje podpůrná opatření. Základem se tak stane vymezení jejich vzdělávacích potřeb a poskytnutí podpůrných opatření, která budou pomáhat v jejich vzdělávání;
- c) stanovuje přednost vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami formou integrace;
- d) zavádí pojem **podpůrných opatření** nezbytných pro zajištění maximálně dosažitelného plnohodnotného vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu pro všechny žáky. Podpůrná opatření se člení do stupňů dle jejich organizační a finanční náročnosti, přičemž v případě potřeby mohou být podpůrná opatření kombinována v různých stupních, aby byl naplněn požadavek kvalitního vzdělávání;
- e) stanoví právo žáka se speciálními vzdělávacími potřebami na **bezplatné poskytování podpůrných opatření školou**;
- f) podpůrná opatření budou volena tak, aby odpovídala žákovu zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám;
- g) zavádí možnost **vzdělávání v přípravných třídách základní školy pro všechny žáky** (v přípravných třídách bylo do loňského školního roku vzdělávání umožněno pouze sociálně znevýhodněným dětem). Jedním z očekávaných účinků tohoto opatření je i vyloučení rizika segregace romských žáků v rámci předškolního vzdělávání;
- h) zavádí **institut revizního pracoviště**, který dává žadateli o poradenskou službu, škole a orgánům veřejné moci (zejm. OSPOD) možnost, aby v případě nespokojenosti se službou školského poradenského zařízení požádali o přezkoumání doporučení ke vzdělávání žáka; rodič může požádat i o přezkoumání zprávy z vyšetření;
- i) zavádí pravidlo, že doporučení poradenského zařízení pro žáka se SVP navrhuje konkrétní podpůrná opatření a úpravy v jeho vzdělávání. Doporučení obdrží nejen žák

či jeho zákonný zástupce, ale i škola, kterou žák navštěvuje. V poradenském zařízení se rodič seznámí s obsahem doporučení ke vzdělávání žáka, společně se zprávou z vyšetření, a udělí souhlas s předáním doporučení škole. Informace o seznámení rodiče s obsahem doporučení a jeho souhlas s předáním škole jsou nezbytné, protože doporučení obsahuje citlivé údaje o diagnóze žáka. Vzniká tak komunikační trojúhelník školské poradenské zařízení, škola a rodiče jako základ pro realizaci podpůrných opatření v praxi.

3.2.1 Předškolní vzdělávání

Předškolní vzdělávání je v ČR zajišťováno buď prostřednictvím **mateřských škol**, nebo **přípravných tříd základní školy**. Na rozdíl od základního vzdělávání předškolní vzdělávání není povinné. Dítě v posledním roce před zahájením povinné školní docházky má **zákonný nárok**, nikoliv povinnost, se předškolního vzdělávání účastnit, a to na základě § 34 odst. 4 školského zákona. Dle § 123 odst. 2 je dítěti předškolní vzdělávání poskytováno **bezplatně** ve školním roce, ve kterém se dítě vzdělává v posledním ročníku mateřské školy poprvé, nebo v přípravné třídě základní školy. Přípravné třídy základní školy jsou na základě § 47 odst. 1 školského zákona zřizovány pro děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky, které jsou sociálně znevýhodněné a u kterých je předpoklad, že zařazení do přípravné třídy vyrovná jejich vývoj, přednostně, kterým byl povolen odklad školní docházky. Přípravnou třídu základní školy lze zřídit, pokud se v ní bude vzdělávat nejméně 7 dětí. Novelizací školského zákona došlo k úpravě tohoto ustanovení s účinností od 01.09.2015 tak, že vzdělávání v přípravných třídách bylo umožněno všem žákům, tedy nejen sociálně znevýhodněným. Záměrem této úpravy bylo snížení rizika segregace romských žáků v rámci předškolního vzdělávání. Další změnou tohoto usnesení je navýšení minimálního počtu žáků ze 7 na 10. Přípravné třídy základní školy jsou zahrnuté do režimu podpůrných opatření. Na základě § 47 odst. 2 školského zákona o zařazování žáků do přípravné třídy základní školy rozhoduje ředitel školy na žádost zákonného zástupce dítěte a na základě písemného doporučení školského poradenského zařízení, které k žádosti přiloží zákonný zástupce. Obsah vzdělávání v přípravné třídě základní školy je součástí školního vzdělávacího programu.

U romských rodičů jsou preferovanější formou předškolního vzdělávání přípravné třídy ZŠ. Na základě informací, které jako podklad pro zpracování tohoto dokumentu každoročně poskytují kraje formou Zpráv o stavu romské menšiny v jednotlivých krajích, je mezi důvody, proč romští rodiče neposílají děti do mateřských škol, uváděn tradiční způsob pospolitého života, ale také nezaměstnanost rodičů, nedocnění předškolní přípravy dětí pro jejich budoucí vzdělanostní a profesní dráhu, náklady spojené se školným, stravným a dopravou – mezi důvody, proč mateřské školy nepřijímají romské děti, je uváděn nedostatek volných míst, neochota vyhledávat a pracovat s romskými rodiči v místech, kde volná místa jsou, obavy z vyššího počtu romských dětí v mateřské škole a s tím související nepřipravenost pedagogických pracovníků pro práci s nimi.

S cílem zabezpečit úspěšný nástup všech dětí do základního vzdělávání MŠMT v roce 2015 připravilo **další novelu školského zákona** směřující k zavedení **povinného předškolního vzdělávání v délce jednoho roku** pro všechny žáky. Zároveň bude zachováno již dnes platné pravidlo bezplatnosti posledního ročníku mateřských škol. Tato změna by podle novely měla být účinná od 01.09.2017.

S tímto záměrem souvisí návrhy dalších dílčích opatření, která se týkají zvýšení celkových kapacit pro předškolní vzdělávání, monitoringu a intervence u dětí, které nejsou v mateřských školách, zlepšení spolupráce s rodiči, vymahatelnosti plnění rodičovských povinností a zlepšení finanční podpory na straně škol i potřeb dětí. V novele školského zákona bude též zaveden systém kontrolních mechanismů tak, aby žáci nebyli neoprávněně následně zařazováni do prvních ročníků neadekvátních škol a kurikulárních dokumentů

neodpovídajících jejich vzdělávacím potřebám. Kontrolu bude vykonávat ČŠI a úlohu v ní budou hrát i školská poradenská zařízení.

MŠMT od srpna do prosince roku 2015 vyhlásilo v rámci specifického cíle OP VVV Sociální integrace dětí a žáků, včetně začleňování romských žáků do vzdělávání výzvu, na podporu začleňování romských dětí do mateřských škol. Výzva byla plánována se záměrem připravit mateřské školy, rodiče, podpůrné neziskové organizace na legislativní změnu, přinášející povinné předškolní vzdělávání.

MŠMT aktivně podporuje **zvyšování kapacit mateřských škol**. V rámci investičního programu Rozvoj výukových kapacit mateřských a základních škol zřizovaných územně samosprávnými celky MŠMT prostřednictvím Fondu rozvoje kapacit mateřských a základních škol přidělilo v roce 2015 žadatelům 324,1 mil. Kč, a do roku 2021 se předpokládá podpora ve výši 1,5 mld. Kč.

MMR a MŠMT společně připravily výzvu z IROP, specifického cíle 2.4 Zvýšení kvality a dostupnosti infrastruktury pro vzdělávání a celoživotní učení. V rámci výzvy, která byla vyhlášena v listopadu roku 2015, jsou podporovány aktivity zaměřené na zajištění dostupnosti zařízení předškolního vzdělávání ve vazbě na území, kde je nedostatek těchto kapacit (tzn. jedná se buď o vybudování nových zařízení pro předškolní vzdělávání, nebo rekonstrukci stávajících zařízení, u kterých však musí dojít k navýšení kapacity počtu dětí). Celková plánovaná alokace je 2,9 mld. Kč. Výzva byla připravena ve dvou variantách, a to pro ORP se SVL (60% celkové alokace) a pro žadatele v území ORP bez SVL (40% alokace). MMR předpokládá, že v rámci výzvy budou předloženy žádosti, které nebyly podpořeny ve výše uvedeném dotačním programu MŠMT.

3.2.2 Základní vzdělávání

Základní vzdělávání je nejdůležitější etapou vzdělávacího procesu v ČR, a proto je dle ustanovení § 36 školského zákona účast na něm povinná. Úspěšnost v základním vzdělávání je předpokladem pro další vzdělávání, které rozšiřuje možnosti při pozdějším hledání zaměstnání. Romští žáci se však často v procesu vzdělávání setkávají s diskriminací, segregací a v mnohých případech bývají vyučovány mimo hlavní vzdělávací proud podle vzdělávacího programu s nižší vzdělávací ambicí.

Již v roce 2007 rozsudek poukázal na nadměrné zařazování romských žáků do škol nebo tříd pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami na základě doporučení pedagogicko-psychologických poraden přisuzujícího diagnózu lehkého mentálního postižení (dále jen „LMP“). Na základě rozsudku D. H. a ostatní proti ČR byla ČR opakovaně vyzvána k provedení systémových změn, především k nastavení kontrolního mechanismu a záruk, aby romští žáci měly stejné právo na vzdělávání jako žáci patřící k většinové společnosti a k úpravě diagnostických nástrojů, které nezohledňovaly specifika žáků z odlišného sociokulturního prostředí reagujících při testech na jiné podněty než žáků z většinové společnosti.

ČŠI realizovala v termínu od 23.09.2015 do 02.10.2015 šetření, ve kterém se elektronicky dotazovala ředitelů škol na počet romských žáků vzdělávaných dle RVP ZV, RVP ZV LMP a RVP ZŠS. Zatímco v předchozích letech ČŠI prováděla šetření pouze na školách, kde se alespoň jeden žák vzdělával dle RVP ZV, v roce 2015 bylo vůbec poprvé realizováno šetření na všech ZŠ, které jsou zapsány v rejstříku škol. Do šetření bylo zapojeno celkem 4 098 ZŠ. Podle zjištění v roce 2015 ZŠ navštěvovalo **34 191 romských žáků**, což tvoří 3,9 % ze všech 878 649 žáků ZŠ. Podle RVP ZV LMP se v roce 2015 vzdělávalo **4 539 romských žáků**, což tvoří **30,6 %** ze všech 14 810 žáků vzdělávaných na ZŠ dle RVP ZV LMP. Podle RVP ZŠS se v roce 2015 vzdělávalo 628 romských žáků, což tvoří 9,7 % ze všech 6 470 žáků vzdělávaných dle RVP ZŠS. Dohromady tedy bylo 5 167

romských žáků vzděláváno dle programu s nižší vzdělávací ambicí, což tvoří 15,1 % ze všech 34 191 romských žáků ZŠ.

V rámci plnění **Revidovaného Akčního plánu pro výkon rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci D. H. a ostatní proti ČR** byla v roce 2015 schválena novela školského zákona, jejímž účelem je změna ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a posílení inkluzivního prostředí na školách. V návaznosti na schválení novely školského zákona byla v průběhu roku 2015 připravována vyhláška k provedení § 19 a některých dalších ustanovení novelizovaného školského zákona. Vyhláška definuje postupy implementace změn pro posílení společného vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami v běžných školách za podpory podpůrných opatření. V roce 2015 byly do praxe zaváděny diagnostické nástroje umožňující zjišťovat potenciál vývoje žáka, nikoliv pouze aktuální stav, pokračovalo vzdělávání poradenských pracovníků v práci s diagnostickými nástroji¹¹ a zároveň byla vydána metodika pro diagnostiku LMP, jejímž záměrem je zpřesnění a sjednocení postupů diagnostiky kognitivních schopností. MŠMT, ve spolupráci s NÚV, připravilo metodické doporučení ke zřízení funkce asistenta pedagoga, jehož využití je jedním z podpůrných opatření dle novelizovaného § 16 školského zákona. V roce 2015 MŠMT rozhodlo o zrušení RVP ZV LMP. Odstraněná příloha RVP ZV LMP byla využita při konstrukci sjednocující RVP ZV.

S cílem podpořit školní stravování žáků ZŠ MŠMT v roce 2015 vyhlásilo na kalendářní rok 2016 dotační **program pro nestátní neziskové organizace k podpoře školního stravování žáků základních škol**. Tímto krokem by měly být zlepšeny podmínky pro řádný průběh povinné školní docházky žáků základních škol, jejichž rodina se ocitla v dlouhodobě nepříznivé finanční situaci. V dotačním řízení pro rok 2016 bylo rozděleno 30 mil. Kč.

Memorandum o spolupráci s ČŠI

Ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu a ústřední školní inspektor podepsali dne 23.10.2014 Memorandum o vzájemné spolupráci. Strany Memoranda společně deklarovaly ochotu zprostředkovat prostřednictvím přizvaných osob inspekčním týmům a školám potřeby dětí a žáků ze zranitelných skupin (vzdělávání Romů, osob se zdravotním postižením a dětí s odlišným mateřským jazykem) s cílem zkvalitnit vzdělávání těchto žáků z hlediska systému a zkvalitnit formativní hodnocení škol z hlediska rovného přístupu ke vzdělávání a konceptu kvalitní školy.

Mezi deklarované formy spolupráce patří pravidelná setkávání k aktuálním otázkám týkajících se realizace práva na vzdělání, vytvoření platformy pro vzájemnou spolupráci, informování se o přípravě a provádění koncepčních dokumentů, zajišťování podmínek a prostoru k účasti přizvaných osob na inspekční činnosti za účelem posuzování rovného přístupu ve vzdělávání a v neposlední řadě zajišťování prostoru pro poskytování odborných stáží studentům, kteří se věnují problematice rovného vzdělávání, zejména s ohledem na osoby se speciálními vzdělávacími potřebami.

Byla vytvořena Pracovní skupina k naplňování Memoranda s ČŠI. Má celkem 18 členů z řad ústředních orgánů státní správy, neziskového sektoru, akademické obce a občanské společnosti, kteří se v roce 2015 podíleli na tvorbě podkladů pro ČŠI k monitoringu inkluzivity vzdělávacího systému na školách.

¹¹ Apeluje se na aplikaci tzv. dynamické diagnostiky, a toto je pro školskou praxi významné. Jinými slovy inteligence není to, co člověk umí, zná – ale to, zda v průběhu svého „časového vývoje“ umí aplikovat poznané.

3.2.3 Sekundární a terciární vzdělávání

O počtech ani relativním zastoupení romských žáků a studentů účastnících se sekundárního nebo terciárního vzdělávání nejsou k dispozici relevantní statistiky. Přesto, na základě odhadů, lze tvrdit, že jejich zastoupení je nízké v případě sekundárního a ještě nižší v případě terciárního vzdělávání. Je to dáno několika faktory. Především tím, že předpokladem pro úspěšný přechod žáků na střední školu je úspěšné absolvování kvalitního základního vzdělání, což není z výše uvedených důvodů u romských žáků mnohdy naplněno. Významným faktorem je determinace sociálního vyloučení, v němž děti a žáci žijí, vyrůstají a jenž významně formuje jejich osobnostní potenciality. Sociálně vyloučené prostředí je limituje v různých rovinách a oblastech kvality života. Limity zasahující do oblasti vzdělávání představují ohrožení několikanásobné, neboť vše, co je spojeno s procesem vzděláváním, dotýká se individuálního utváření socializačních procesů dotčených dětí, žáků a studentů. Dalšími faktory jsou nižší profesní aspirace žáků a jejich rodičů. Tyto aspirace jsou obvykle ovlivněny prostředím, v němž žák vyrůstá, kde je nezaměstnanost a nízká úroveň vzdělání často běžná. Stále je nedostatek pozitivních vzorů, nebo alespoň jejich prezentace, v podobě romských úspěšných absolventů středních a vysokých škol, kteří by jako příklad mohli vést ke snížení nedůvěry romských rodičů v budoucí uplatnění jejich dětí na trhu práce. Tyto faktory, společně v kombinaci s finanční náročností studia na střední, potažmo na vysoké škole, nejčastěji vedou romské žáky a studenty k tomu, že nepokračují v dalším studiu nebo že předčasně ukončují stávající studia.

S cílem podpořit studium těch romských žáků, jejichž rodinám působí náklady spojené se středoškolským a vyšším odborným studiem finanční potíže, realizuje MŠMT dotační program **Podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol a studentů vyšších odborných škol a konzervatoří**, v rámci něhož bylo v roce 2015 podpořeno 1 023 romských žáků a studentů v celkové výši 4.734.800 Kč.

Dlouhodobým problémem je předčasné ukončení docházky v nižších ročnících, aniž by došlo k absolvování sekundárního vzdělání. To je reflektováno tímto programem, který je nastaven tak, že výše podpory studenta je odstupňována dle ročníku, který navštěvuje. Zatímco student prvního ročníku SŠ je podpořen částkou 4.000 Kč, student čtvrtého ročníku SŠ částkou 7.000 Kč a student VOŠ částkou 8.000 Kč. V roce 2015 bylo podpořeno 417 studentů prvních ročníků, 308 druhých ročníků, 232 třetích ročníků a 42 čtvrtých ročníků SŠ. VOŠ navštěvovalo 24 studentů.

Pro romské studenty bakalářského, magisterského či doktorského studia jsou dostupná **stipendia Romského vzdělávacího fondu** (Roma Education Fund). Ta jsou, s cílem přispět ke zvýšení vzdělanostní úrovně Romů a působit desegregačně na vzdělávací systém, poskytována ve 13 zemích střední a východní Evropy. V ČR spravuje stipendia od roku 2010 **Romea, o.p.s.** Pro školní rok 2015/2016 bylo v ČR podáno 57 žádostí o podporu, z nichž bylo celkem přiznáno 34 stipendií v celkové výši 1.183.653 Kč. Romské studentky (59 %) byly úspěšnější než romští studenti (41 %). Tradičně oblíbené jsou učitelské obory, sociální práce, historie, právo, mezinárodní vztahy, politologie, ekonomie, cizí jazyky (ruština), porodní asistentky, ale třeba i chemie nebo i ekonomika letového provozu nebo ergoterapie. Žádat mohou romští studenti VŠ bez věkového omezení, prezenční i distanční formy.

Pro školní rok 2015/2016 vyhlásila výzvu na podporu romských vysokoškolských studentů a studentek také **Nadace Open Society Fund Praha**. Výše stipendia pro jednoho studenta byla omezena částkou 60.000 Kč za rok. Podmínkami stipendijního programu je vykonání pracovní stáže, neplacené stáže v NNO (minimálně 100 hodin), kurz cizího jazyka, školení v oblasti lidských práv a účast na vybraných akcích Nadace Open Society Fund Praha. Stipendistu v průběhu programu doprovází mentor za účelem supervize, motivace a pomoci s průběhem stipendia. Žádat mohou romští studenti VŠ do 26 let věku, prezenční i distanční formy.

Stipendia pro romské studenty, kteří již byli přijati do středoškolského či vysokoškolského studia poskytuje **Nadační fond Verda**, který je mnohaletým partnerem

romského střediska Drom, jehož zaměstnanci se podílejí na administraci nadačního fondu, pomáhají při výběru žadatelů o stipendium a při zprostředkování veškerých náležitých informací. Ve školním roce 2014/2015 bylo poskytnuto stipendium 45 studentů v celkové výši 376.500 Kč. Z podpořených bylo 11 studentů VŠ, 1 VOŠ, 27 SŠ s maturitou a 6 SOŠ.

3.3 ZAMĚSTNANOST

Romové jsou jednou z nejohroženějších skupin na trhu práce. Romové při hledání práce musí čelit vícenásobné diskriminaci. Vedle diskriminace z důvodu etnicity mohou být diskriminováni i např. kvůli jejich věku, pohlaví, zdravotnímu stavu nebo tomu, že pečují o dítě. Část zaměstnavatelů Romům, na základě předsudků a údajné špatné zkušenosti, kolektivně připisuje charakteristiky jako je neochota pracovat, nespolehlivost a další negativní stereotypy, aniž by konkrétnímu romskému uchazeči dali příležitost prokázat své pracovní schopnosti. Romové mají často kvůli nízkému vzdělání a kvalifikaci zúžený výběr pracovních příležitostí. Migrace romských rodin za dostupnějším bydlením, často z ekonomických center do periferních oblastí s nižším množstvím pracovních příležitostí i průměrnou mzdou představuje další překážku k nalezení stabilního zaměstnání. Na základě teorie fronty se s vyšší mírou nezaměstnanosti prohlubuje znevýhodnění těch osob, které i za normálních okolností mají značné problémy nalézt práci. S vyšším počtem nezaměstnaných, ucházejících se o téže pracovní místo, dochází k odsouvání znevýhodněných skupin osob na nižší příčky pomyslného pořadí. S rostoucí nezaměstnaností tak klesají šance Romů získat zaměstnání.

Ačkoliv neznáme přesná čísla o nezaměstnanosti Romů, neboť Úřad práce České republiky (dále jen „ÚP ČR“) v žádném případě u uchazečů o zaměstnání neeviduje jejich příslušnost k romské menšině, na základě obecných trendů vývoje nezaměstnanosti v ČR můžeme usuzovat, že se situace zaměstnanosti Romů meziročně zlepšuje s tím, jak se zlepšuje situace celé společnosti. V roce 2015 byla nejnižší míra nezaměstnanosti od roku 2008. Podle dat poskytnutých ÚP ČR, tvořil **podíl nezaměstnaných osob v roce 2015 v průměru 6,6 %**, zatímco v letech 2013 a 2014 byl v průměru 7,7 %.¹² Nejen pro Romy je tak v současnosti snazší než v předchozích letech získat zaměstnání.

Demotivujícím faktorem zapojení se na trh práce je **vysoká míra zadlužení** sociálně vyloučených Romů, kteří nejsou schopni s ohledem na výši svých příjmu a kvůli nevýhodným podmínkám půjček uhradit své závazky. Jakmile se dluh dostává do stádia exekuce, je nevýhodné mít legální zaměstnání, neboť je plat ohrožen exekucí. Zadluženost také vhání sociálně vyloučené romské domácnosti do šedé ekonomiky. Z tohoto důvodu je naléhavé zavést systematický monitoring situace zadlužených domácností v ČR a nekalných praktik uplatněných ze strany poskytovatelů finančních produktů. Důležitá jsou rovněž opatření na ochranu spotřebitelů a intenzivní pozornost si zaslouží i zvýšení finanční gramotnosti u české populace, specificky však i u obyvatel sociálně vyloučených romských lokalit, kde jsou jim nevýhodné finanční produkty aktivně nabízeny.

V rámci aktivní politiky zaměstnanosti ÚP ČR realizuje řadu projektů s inovativními prvky, např. se jedná o **práci na zkoušku**, **mentoring** nebo **generační tandem**, přičemž princip těchto inovací spočívá v zapracování mladých uchazečů o zaměstnání bez pracovních zkušeností a předávání informací od zkušenějších pracovníků. Projekty realizované ÚP ČR jsou rovněž zaměřené na řešení nezaměstnanosti v SVL (např. projekt Sociálně vyloučené lokality Ústeckého kraje).

¹² Časová řada podílu nezaměstnaných osob od roku 2005 je dostupná zde: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady.

3.4 BYDLENÍ

Žádná jiná oblast romské integrace nebyla v roce 2015 toliko diskutovaná a medializovaná jako oblast bydlení. Již v říjnu roku 2014 došlo ke změně podmínek **doplatku na bydlení** v důsledku novelizace zákona o pomoci v hmotné nouzi, a to na základě poslaneckého pozměňovacího návrhu, který byl bez jakéhokoliv dalšího posouzení jeho dopadů schválen. Do 30.04.2015 rozhodoval o přiznání doplatku na bydlení pouze stát, prostřednictvím ÚP ČR, který v rámci správního řízení posuzoval sociální situaci žadatele. Na základě tohoto ustanovení se ÚP ČR od 01.05.2015 nově, kromě provozního řádu obsahujícího hygienická pravidla, musel před vydáním rozhodnutí o přiznání doplatku na bydlení konkrétní osobě dotázat na stanovisko obce. Absence kritérií v zákoně o pomoci v hmotné nouzi, podle nichž by měly obce rozhodovat o tom, zda souhlas žadatelům udělí, či nikoliv, mělo za následek, že obce mohly rozhodovat při skutkově shodných nebo podobných případech zcela rozličně, popřípadě bylo obcím umožněno se žádostí vůbec nezabývat nebo odmítnout stanovisko vůbec vydávat, což by ve svém důsledku znamenalo udělení nesouhlasu.

Již na zasedání Rady vlády pro záležitosti romské menšiny dne 23.10.2014 informoval její předseda o schválení této novely v Senátu s tím, že starostové obcí tuto změnu vítali jako nástroj, jak zrušit ubytovny – je však nezbytné si uvědomit, že se nejednalo o rozhodování o zrušení ubytovny, nýbrž mělo jít o rozhodování o nároku na doplatek na bydlení konkrétního člověka, který je postižen složitou sociální situací. Vyjádřil obavy, že s účinností tohoto ustanovení v některých obcích může dojít k vyhánění lidí z ubytoven na ulici. V květnu roku 2015 se ukázaly tyto obavy jako oprávněné, když řada obcí začala hojně využívat tohoto nástroje k redukci počtu ubytoven na svém území bez ohledu na osudy jednotlivých žadatelů. Na to zareagovalo MV ČR, které změnilo své dřívější stanovisko ohledně závazného charakteru souhlasu obce. Závěrem č. 142 ze zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu ze dne 29.05.2015 bylo sděleno, že vzhledem k charakteru právní úpravy nelze souhlas obce, bez dalšího, považovat za závazný úkon pro orgán rozhodující o žádosti o přiznání doplatku na bydlení. V daném případě totiž dochází ke střetu ústavního práva obce na samosprávu na jedné straně a ústavních práv žadatele o přiznání doplatku na bydlení, konkrétně ústavního práva na pomoc v hmotné nouzi a na spravedlivý proces na straně druhé. Situace je navíc komplikována tím, že zákon o pomoci v hmotné nouzi nestanoví žádná kritéria, která by obec měla při udělování souhlasu zohlednit. Tím se jakýkoliv v úvahu připadající přezkum stává problematickým, zejména pak s uvážením skutečnosti, že jde o úkon obce učiněný v samostatné působnosti.

MPSV ihned instruovalo ÚP ČR, jak má v této věci postupovat. ÚP ČR bylo doporučeno rozhodovat o nároku na doplatek na bydlení na základě skutečnosti, zda daný případ vyhodnotí jako zřetele hodný, tzn. stejným způsobem, jakým rozhodoval před faktickou účinností ustanovení týkajícího se „souhlasu obcí“. K vyjádření obce o udělení souhlasu nebo nesouhlasu poskytnout tuto dávku osobě v ubytovně ÚP ČR tedy přihlíží jako k jednomu z významných podkladů pro rozhodování o těchto zřetele hodných důvodech. V konečném důsledku tak platí, že i když se obec vyjádří, že souhlas v případě dané osoby nedává, ÚP ČR může celkovou situaci vyhodnotit tak, že se jedná o případ hodný zvláštního zřetele a osobě dávku poskytnout.

Na situaci reagovala na svém zasedání dne 30.06.2015 i Rada vlády pro záležitosti romské menšiny, která schválila usnesení, ve kterém: doporučila vládě, aby uložila ministryni práce a sociálních věcí předložit novelu zákona o pomoci v hmotné nouzi obsahující zrušení podmínky souhlasu obce; žádala, aby ministryně práce a sociálních věcí neprodleně zajistila vydání metodického pokynu kontaktním pracovištím ÚP ČR tak, aby byla při rozhodnutí o nároku na doplatek na bydlení zohledněna pouze sociální situace žadatele; doporučila vládě, aby urychlila přípravu zákona o sociálním bydlení.

Podnět byl dne 29.07.2015 předložen na schůzi vlády, jež následně uložila ministryni práce a sociálních věcí úkol zpracovat a předložit vládě do 30.09.2015 návrh novely zákona

o pomoci v hmotné nouzi obsahující zrušení podmínky souhlasu obce.¹³ Novela zákona šla ovšem způsobem nad rámec úpravy, kterou požadovala Rada vlády pro záležitosti romské menšiny. Byla stanovena specifická kritéria pro posouzení případů vhodného zřetele. Lidé mají tak větší právní jistotu, protože znají podmínky, za nichž jim doplatek na bydlení bude poskytnut. V otázce posuzování případů hodných zřetele se počítá s prohloubením spolupráce mezi úřady práce a jednotlivými obecními úřady obcí s rozšířenou působností. Co se týče výše doplatku na bydlení, tak ten by měl odpovídat nákladům až do výše, která je v místě obvyklá, v maximálně výši 80 % normativních nákladů na bydlení podle zákona o státní sociální podpoře.

V říjnu 2015 byla vládou¹⁴ přijata **Koncepce sociálního bydlení České republiky na léta 2015 až 2025**, která stanovuje hlavní východiska pro připravovaný **zákon o sociálním bydlení**. Následně bylo připravováno paragrafované znění zákona o sociálním bydlení.

3.5 ZDRAVÍ

V rámci dotačního programu MZ Národní program zdraví - Projekty podpory zdraví byl v roce 2015 podpořen projekt Státního zdravotního ústavu **Podpora zdraví ve vyloučených lokalitách - snižování zdravotních nerovností**. Výstupem projektu je publikace¹⁵, která popisuje roční působení v SVL několika regionů ČR a zodpovídá na otázku, jaký vliv na zdravotní stav člověka mají chudoba, vzdělání, sociální postavení nebo etnicita.

Odpovědí je, že zdravotní stav vyloučených, chudých Romů je podmíněn jejich sociálním statutem, ne jejich etnicitou. Nerovnosti ve zdraví u obyvatel SVL jsou způsobeny nižším vzděláním a horšími sociálně-ekonomickými podmínkami. Lidé zde žijící mají omezený přístup k informacím, které jsou často podávány pro ně zcela nesrozumitelnou nebo složitou formou. Lidé s nízkými příjmy, bez vzdělání, odkázaní na sociální dávky často nepovažují zdravý životní styl za svou prioritu. Nevhodné složení stravy, nedostatek pohybu, riziko závislostí, zhoršený přístup ke zdravotní péči jsou problémy, které obyvatele sociálně vyloučených lokalit mohou ohrožovat více než většinovou populaci. U dětí se může nedostatek správné výživy a celkově nezdravý životní styl negativně projevit ve školní úspěšnosti a pozdějším začlenění do společnosti. Romští muži, stejně jako muži stejné vzdělanostní a příjmové skupiny mají horší životní styl než ženy, ve větší míře se u nich projevuje rizikové chování. Statistiky úmrtnosti a nemocnosti dle pohlaví v romské populaci neznáme, nicméně i tak se zdají muži být ohrožováni sociálně ekonomickými determinanty více než ženy.

Sociálně-ekonomické determinanty, podmínky prostředí, horší životní styl a jeho následky jsou hlavní příčiny nepříznivého zdravotního stavu populace Romů, kteří žijí v podmínkách SVL. Celkově horší zdravotní stav je charakterizován výskytem chronických chorob v dřívějším věku, vyšší předčasnou úmrtností - v průměru o 10-15 let, častějším výskytem onemocnění kardiovaskulárního systému, diabetu a onemocnění dýchacího a trávicího traktu. Kojenecká úmrtnost se snižuje, ale stále zůstává dvojnásobná, ve srovnání s majoritní populací, kde je velmi nízká. Dále Romové uvádí, ve větší míře než majoritní populace, že trpí bolestmi hlavy a pohybového aparátu. Také výskyt duševních onemocnění je v této populační skupině vyšší, značnou část tvoří duševní choroby spojené s nadměrným pitím alkoholu. Tabulka níže zobrazuje chronická neinfekční onemocnění u romské a neromské populace.

¹³ V současné době je vládní návrh zákona projednáván PSP ČR jako sněmovní tisk č. 783.

¹⁴ Koncepce sociálního bydlení České republiky na léta 2015 až 2025 byla schválena usnesením vlády České republiky ze dne 12. října 2015 č. 810.

¹⁵ Podpora zdraví ve vyloučených lokalitách - snižování zdravotních nerovností. Dostupné zde: <http://www.szu.cz/tema/podpora-zdravi/podpora-zdravi-ve-vyloucenych-lokalitach-snizovani>

Tab. č. 8: Chronická neinfekční onemocnění v romské a neromské populaci

onemocnění	prevalence v populaci Romů žijících v podmínkách sociálního vyloučení	prevalence v neromské populaci
bolest hlavy, migréna	28 %	8,8 %
hypertenze	19 %	24,4 %
deprese	14 %	5,1 %
peptická a duodenální vředová choroba	12 %	4,6 %
onemocnění srdce a cév	10 %	4 %
alergie	10 %	17,9 %
bronchitis a nemoci plic	9 %	4 %
duševní poruchy jiné než deprese	6 %	1 %
diabetes	9 %	6,7 %
nádorová onemocnění	1,1 %	3 %

Zdroj: Podpora zdraví ve vyloučených lokalitách - snižování zdravotních nerovností. Státní zdravotní ústav, 2015.

V populaci vyloučených Romů je mnohem častější výskyt rizikového chování než ve většinové populaci. Pravidelně kouří 65 % dospělých mužů a 57 % žen. Ženy kouří často i v těhotenství, děti začínají samy kouřit brzy, a pokud ne, jsou vystavovány tabákovému kouři. Nadměrné užívání alkoholu je trvalým problémem, avšak v průměru ne vyšším než ve většinové populaci, a v posledních letech narůstá rovněž počet uživatelů nelegálních drog. Pohybová aktivita je pro dospělé Romy téměř neznámým pojmem, pokud mezi ni nepočítáme fyzickou práci. Pouze 4 % Romů uvedla, že sportuje několikrát týdně, 44 % uvádí trvalou sedavou činnost. Absence pohybu je problémem u dospělých, romské děti ve vyloučených lokalitách tráví většinu volného času venku v pohybu. Strava Romů obsahuje velké množství masa a sladkostí, chybí zdroje vitamínů a mléčné výrobky.

Zdravotně sociální pomocník

Romové mají specificky zdrženlivý vztah k veřejným zdravotním službám. V praxi se velmi osvědčili zdravotně sociální pomocníci, jejichž zřizování však komplikuje neexistence systémové podpory v oblasti jejich zřizování a financování. I v roce 2015 působili v režimu registrovaných sociálních služeb **zdravotně sociální pomocníci**. Ti významnou měrou přispívali k osvětové činnosti a motivování Romů k účasti na veřejných zdravotních službách. Klíčovým poskytovatelem služby je **DRROM, romské středisko**, které realizuje terénní program Zdravotně sociální pomoc od roku 2007. Stejně jako v předchozích letech i v roce 2015 DRROM zaměstnával 7 zdravotně sociálních pomocnic, které působily v Moravskoslezském kraji (Bruntál a Ostrava), Olomouckém kraji (Javornícko/Jeseník, Olomouc a Prostějovsko) a Jihomoravském kraji (Brno – 2 pomocnice). V Jihočeském kraji poskytovala služby zdravotně sociální pomoci **Farní charita Prachatice** prostřednictvím 2 zaměstnanců působících především ve městech Prachatice a Volary.

Navzdory zjevné přínosnosti ani v roce 2015 **nedošlo k systémovému ukotvení této služby**, jež stojí na pomezí zdravotnictví a sociálních služeb.

Na podzim roku 2015 se Moravskoslezskému kraji (přes vnímání potřebnosti a dlouhodobou podporu této služby)¹⁶ nepodařilo zařadit Drom, romské středisko do krajské sítě sociálních služeb, což v praxi znamená, že Drom nebude v roce 2016 sto zajistit financování dvou dosud v kraji působících pomocníků. Od roku 2016 tak dochází k útlumu této služby namísto jejího posilování a rozšiřování do dalších krajů.

¹⁶ Moravskoslezský kraj vnímá potřebnost podobně koncipované služby a je ochotný aktivity tohoto druhu podporovat. Poskytovatelé sociálních služeb v kraji jsou o situaci informováni a aktuálně se hledá způsob, jak klientům tuto službu nabídnout. K útlumu služby tak nedochází definitivně, situace se může v průběhu roku 2016 změnit.

3.6 BEZPEČNOST

Podle výzkumu a analýzy¹⁷ realizované pro Policii ČR, ve které bylo pracováno s odpověďmi 4 448 romských respondentů žijících v sociálně vyloučených lokalitách v ČR, důvěřuje Policii ČR 42,3 % respondentů a obecní policii 35,5 % respondentů. Důvěra v policii u celé populace občanů ČR je přitom 60%. Nižší důvěra v obecní policii je vysvětlena tím, že členové městských policií vstupují do kontaktu a interakcí s obyvateli častěji než příslušníci Policie ČR, a to nejen preventivně, ale často také represivně.

3.6.1 Bezpečnostní situace v roce 2015

Oproti předchozím letům byla v roce 2015 bezpečnostní situace ve vztahu k Romům klidná. Nenávistné projevy vůči Romům vyvrcholily v roce 2013 četnými protiromskými pochody. V roce 2014 se uskutečnilo několik menších a relativně pokojných demonstrací v Děčíně, Duchcově, Plzni a Budišově nad Budišovkou. V roce 2015 **neproběhly žádné významnější protiromské demonstrace ani pochody**. Podle Zprávy o extremismu na území ČR v roce 2015 se nenávistné projevy, které byly dříve zaměřeny zejména vůči Romům, přesunuly vůči muslimům a imigrantům.

Na základě téhož dokumentu bylo v roce 2015 evidováno **33 trestných** činů motivovaných nenávistí vůči Romům, což je pokles o 1/3 oproti roku 2014, kdy bylo evidováno 53 trestných činů. Tyto trestné činy tvoří z celkového počtu trestných činů s extremistickým podtextem 18,6 %, zatímco v roce 2014 tvořily 26,3 %. Jednalo se zejména o trestné činy v 9 případech dle § 352 (násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci), v 8 případech dle § 355 (hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob) a v 5 případech dle § 356 (podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práva a svobod). K největšímu poklesu došlo u § 404 (projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačování práv a svobod člověka), a to ze 17 případů v roce 2014 na 4 v roce 2015.

3.6.2 Zajištění prevence kriminality

Styčný důstojník pro menšiny

Mezi nástroje Policie ČR pro efektivní práci ve vztahu k menšinovým komunitám patří funkce styčných důstojníků pro menšiny a jejich pracovní skupiny. Styčný důstojník pro menšiny je ustanoven při jednotlivých krajských ředitelstvích policie pod odborem služby pořádkové policie na základě závazného pokynu policejního prezidenta č. 258/2013, o činnosti na úseku menšin.

Styčný důstojník pro menšiny má za úkol systematicky monitorovat výskyt příslušníků menšin, komunit a sociálně vyloučených lokalit, navazovat a prohlubovat spolupráci s dalšími zainteresovanými subjekty (koordinátoři pro záležitosti romské menšiny, lokální poradci ASZ, manažeři prevence kriminality, NNO, pracovníci Probační a mediační služby ČR apod.) a podílet se na preventivních a intervenčních opatřeních, která policie realizuje v souvislosti s menšinami. V rámci zákonné působnosti Policie ČR nabízí osobám z menšinových komunit pomoc při řešení konkrétních problémů, navrhuje opatření snižující mezietnické napětí

¹⁷ Realizace reprezentativního sociologického výzkumu a analýzy veřejného mínění: Shromáždění názorů Romů žijících v sociálně vyloučených lokalitách na činnost Policie České republiky a názorů a podnětů na změnu a zkvalitnění její činnosti. AUGUR Consulting s.r.o., 2015. Tato analýza byla zpracována a financována v rámci projektu Zavádění policejních specialistů v oblasti policejní práce ve vztahu k minoritní skupině Romů v sociálně vyloučených lokalitách.

a buduje oboustrannou důvěru mezi policií a příslušníky menšin. Také se podílí na tvorbě komunitních a krizových plánů.

Styční důstojníci pro menšiny kromě jiných aktivit pravidelně pořádají tzv. multidisciplinární setkání, kam jsou zváni zástupci jednotlivých zainteresovaných skupin a kde mají možnost společně s policií diskutovat vhodná opatření. V roce 2015 byla zorganizovaná 2 celorepubliková pracovní setkání pro styčné důstojníky pro menšiny a členy jejich pracovních skupin. Celkově se obou setkání zúčastnilo více jak 170 policistů. Cílem těchto setkání je prohlubování znalostí a vědomostí z oblasti problematiky integrace menšin, zohlednění aktuálních trendů pro práci policie s menšinami, práce s předsudky a předávání dobré praxe.

Policejní specialista v sociálně vyloučených lokalitách

Od října roku 2014 do dubna roku 2016 MV realizovalo projekt Zavádění policejních specialistů v oblasti policejní práce ve vztahu k minoritní skupině Romů v sociálně vyloučených lokalitách, který byl financován z Norských fondů. Náplní projektu bylo jednak vyškolení policejních specialistů v oblasti policejní práce ve vztahu k minoritní skupině Romů v sociálně vyloučených lokalitách a jejich zavedení do výkonu služby a jednak doplnění vzdělání v této problematice u stávajících styčných důstojníků pro menšiny a vybraných policejních manažerů.

Vybraní policisté a policejní manažeři ze čtyř pilotních krajů (Karlovarský, Moravskoslezský, Olomoucký a Ústecký) se účastnili pravidelných vzdělávacích workshopů, na kterých vystoupili odborníci jak ze státní správy, evropských poradních orgánů, tak NNO a zahraničních policejních sborů. V rámci tohoto projektu bylo vyškolen **40 policejních specialistů**.

Asistent prevence kriminality

Asistent prevence kriminality (dále jen „APK“) je vybraný člen z obyvatel sociálně vyloučené lokality, který v ní má autoritu a přehled o vnitřním dění. APK je zaměstnán u městské policie, která jej řídí a kontroluje. Cílem APK je snížení počtu spáchaných trestných činů i přestupků v sociálně vyloučených lokalitách, zajištění vymahatelnosti práva, prevence sousedských sporů a změna negativního pohledu majoritní společnosti na osoby sociálně vyloučené. APK jsou hodnocení velmi pozitivně. Výrazně se podílí na zvýšení úrovně bezpečí a dodržování veřejného pořádku a zároveň dochází k aktivizaci dlouhodobě nezaměstnaných.

Zřizování této pozice na území celé ČR je systematicky podporována MV od roku 2009¹⁸ v rámci Programu prevence kriminality. V roce 2015 bylo z Programu prevence kriminality podpořeno částkou 22.656.000 Kč celkem 175 APK. Vedle tohoto programu bylo financování APK zajišťováno do 30.11.2015 z projektu OP LZZ *Asistent prevence kriminality II*¹⁹, který navazoval na předchozí úspěšný projekt. Dalšími zdroji financování jsou podpora ÚP ČR v rámci aktivní politiky zaměstnanosti či vlastní rozpočty obcí.

V roce 2015 v ČR působilo celkem **212 APK** zaměstnaných u obecní či městské policie anebo u obce. Z tohoto počtu představují APK romské národnosti jen **53 %**. Přehled APK dle jednotlivých krajů je uveden v tabulce níže. V každé obci je také vytvořena pozice **mentora** (strážník obecní policie nebo Policie ČR), který asistentům předává úkoly, kontroluje jejich plnění, pomáhá jim při zvládání úkolů a překonávání problémů.

¹⁸ Pozice APK vznikla původně v rámci Programu Úsvit, jehož hlavním záměrem bylo zvýšení bezpečí v sociálně vyloučených lokalitách. Program Úsvit byl v roce 2009 pilotně vyzkoušen v Mostě a od roku 2010 následně šířen do dalších lokalit.

¹⁹ Registrační číslo projektu: CZ.1.04/3.3.00/C5.00001.

Tab. č. 9: Dostupnost asistentů prevence kriminality v roce 2015

kraj	působnost (lokality, kde působí)	počet	z toho počet Romů
Jihočeský	České Budějovice, České Velenice, Písek, Strakonice, Vimperk	15	15
Jihomoravský	Brno, Břeclav, Hodonín	6	neuvedeno
Karlovarský	Aš, Karlovy Vary, Ostrov, Sokolov, Rotava, Žlutice	21	14
Královéhradecký	Broumov, Dvůr Králové, Hradec Králové, Jaroměř – Josefův, Nové Město n. Metují, Nový Bydžov, Trutnov, Úpice	25	14
Liberecký	Jablonec nad Nisou, Nový Bor, Ralsko, Smržovka, Tanvald, Velké Hamry	16	10
Moravskoslezský	Bruntál, Bílovec, Frýdek-Místek, Frýdlant nad Ostravicí, Havířov, Karviná, Orlová, Osoblaha, Ostrava	24	14
Olomoucký	Moravský Beroun, Přerov, Šternberk	8	5
Pardubický	Česká Třebová, Moravská Třebová, Pardubice, Přelouč, Ústí nad Orlicí, Vysoké Mýto	13	7
Plzeňský	Plzeň, Rokycany	4	2
Středočeský kraj	Kutná Hora, Kladno, Kolín, Příbram, Slaný	26	8
Ústecký	Děčín, Dubí, Kadaň, Krásná Lípa, Krupka, Litvínov, Most, Obrnice, Staré Křečany, Šluknov, Štětí, Vejprty	41	neuvedeno
Vysočina	Žďár nad Sázavou	2	1
Zlínský	Holešov, Kroměříž, Otrokovice, Rožnov pod Radhoštěm, Vsetín	11	1
Celkem		212	53 %

Domovník – preventista

Domovník – preventista je projekt, jehož cílem je zvýšit bezpečí v bytových domech a jejich bezprostředním okolí – snížit rizika vandalismu, pohybu a pobytu nepovolaných osob a rušení nočního klidu; vytvořit podmínky pro dlouhodobé udržení pořádku, společensky žádoucích vztahů a jednání; posílit odpovědnost nájemníků za péči, údržbu a užívání svěřeného majetku; umožnit alespoň částečnou zaměstnanost osob dlouhodobě nezaměstnaných.

V roce 2013 byl projekt pilotně vyzkoušen v 5 městech. V roce 2014 se počet obcí zvýšil na 12, ve kterých působilo 26 domovníků. V roce 2015 bylo již do projektu zapojeno 22 obcí, ve kterých působilo **39 domovníků**. Z nich **63 %** tvořili domovníci romské národnosti. Přehled obcí, ve kterých působili, je uveden v tabulce níže.

Tab. č. 10: Dostupnost domovníků – preventistů v roce 2015

Kraj	působnost (lokality, kde působí)	počet	z toho počet Romů
Jihočeský	Strakonice	1	0
Jihomoravský	Brno, Břeclav, Hodonín	4	neuvedeno
Karlovarský	Rotava	3	2
Královéhradecký	Hradec Králové, Rychnov n. Kněžnou	2	1
Moravskoslezský	Bruntál, Frýdek-Místek, Orlová	10	2
Olomoucký	Moravský Beroun, Přerov	3	3
Plzeňský	Plzeň	2	2
Středočeský	Příbram	2	2
Ústecký	Obrnice, Štětí	5	neuvedeno
Zlínský	Holešov, Kroměříž, Uherský Brod, Valašské Meziříčí, Vsetín, Zlín	7	7
Celkem		39	63 %

Asistent při jednání s policií a dalšími úřady

Asistent projednání s policií a dalšími úřady je mechanismus využívaný od roku 2003. Tato služba je druhem sociální práce, která usnadňuje obyvatelům sociálně vyloučených lokalit kontakt a komunikaci s policií. Úkolem asistenta je zlepšovat vztahy mezi policií a obyvateli těchto lokalit a přispívat k vytváření takových podmínek, které umožní lidem žijícím v prostředí sociálně vyloučených lokalit snazší přístup ke službám a pomoci ze strany Policie ČR. Jedná se o velmi účinný nástroj k výrazné eliminaci kriminality v sociálně vyloučených lokalitách.

Projekt se bohužel od svého vzniku potýká se nejasnostmi ohledně institucionálního zakotvení a také finančního zajištění. Zejména nedostatek finančních zdrojů brání rozšíření mechanismu do všech potřebných lokalit a regionů. Zatímco v roce 2014 působilo v ČR 19 asistentů pro jednání s policií a dalšími úřady, v roce 2015 jich bylo již jen 11. Působili v kraji Moravskoslezském (8) a Karlovarském (2).

Romský mentor

Romský mentoring je služba, kterou od roku 2004 v ČR realizuje RUBIKON Centrum, z.s. v úzké spolupráci s Probační a mediační službou ČR. Inspirací pro tuto službu byl úspěšný model dánské probační služby, která při práci s klienty z řad menšin využívá vyškolené laiky z jejich komunit. Romský mentor je vyškolený laik, absolvent kurzu Mentor v rozsahu 100 hodin. Je schopen získat si důvěru klientů, efektivně jim vysvětlit povinnosti vyplývající z alternativního trestu/opatření a motivovat je k jejich plnění. Pomáhá jim při překonávání překážek, které s výkonem alternativního trestu souvisejí. Pomáhá jim při hledání zaměstnání nebo bydlení, s řešením zadluženosti a exekucí, hospodaření s penězi, v komunikaci s úřady a institucemi, propojuje je s poskytovateli odborných služeb v regionu.

Od roku 2004 bylo vyškoleno celkem 132 romských mentorů, přičemž v roce 2014 jich bylo k dispozici 50 ve dvaceti regionech. V roce 2015 však kvůli ukončení financování z Evropského sociálního fondu, z EHP fondů, absenci systémové podpory a zajištění financování ze státního rozpočtu došlo ke stagnaci poskytování této služby. Od jara 2015 tak nadále mohlo působit pouze **20 romských mentorů** ve třech regionech ČR.

4. MEZINÁRODNÍ AKTIVITY V OBLASTI ROMSKÉ INTEGRACE

4.1 EVROPSKÁ UNIE

Od roku 2007, kdy se konal 1. romský summit v Bruselu, se EU stále více angažuje v oblasti romské integrace. V návaznosti na proces **Rámce EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů do roku 2020**, který se zaměřuje hlavně na vzdělávání, zaměstnanost, zdravotní péči a bydlení Romů, vypracovaly členské státy včetně ČR své národní strategie romské integrace. Na podporu sociální a ekonomické integrace romské populace mohou členské státy využívat strukturálních a investičních fondů EU.

V **Evropském parlamentu** existují napříč politickými skupinami pracovní skupiny proti rasismu a diskriminaci. Problematikou se zabývá také Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci, který dne 15.04.2015 přijal **rezoluci, ve které odsoudil nesnášenlivost vůči Romům žijícím v Evropě**, a ve které požaduje, aby došlo k uznání romské genocidy za druhé světové války, kterou by měl připomínat 2. srpna **Evropský den památky obětí holocaustu Romů**.

V rámci struktur **Evropské komise** se romskou problematikou zabývají tato Generální ředitelství (dále jen „DG“): DG Spravedlnost a spotřebitelé (JUST), DG Zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování (EMPL), DG Vzdělávání a kultura (EAC), DG Regionální a městská politika (REGIO), DG Zdraví a bezpečnost potravin (SANTE) a DG Politika sousedství a jednání o rozšíření (NEAR).

Evropská komise ve Zprávě o uplatňování rámce EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů za rok 2015 z června 2015 zhodnotila, že přestože členské státy dělají pokrok v oblasti integrace Romů, je třeba dalšího úsilí. Evropská komise uvedla, že další opatření jsou potřebná v oblasti boje proti diskriminaci a větší spolupráci s občanskou společností a místními orgány.

Evropská platforma pro romskou inkluzi (dále jen „Platforma“) vznikla v roce 2008 s cílem podporovat politiky pro začleňování Romů a koordinace kroků všech začleněných států (orgánů EU, vlád členských států, mezinárodních organizací, odborníků a představitelů romské občanské společnosti). V březnu 2015 se v Bruselu konalo 9. zasedání Platformy, které se zaměřilo na východiska pro směřování politiky Evropské unie v oblasti romské integrace a představuje politický závazek členských států k provádění politik směřujících ke zlepšení situace Romů na národní úrovni. Zasedání - a s tím související výměna zkušeností - mají přispět ke stanovení agendy určující budoucí kroky Evropské platformy pro začleňování Romů. Na zasedání vystoupil ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu Jiří Dienstbier, který představil legislativu a nástroje, které česká vláda považuje v integraci Romů za nejpodstatnější (rovný přístup ke vzdělávání, podpora zaměstnanosti, lepšího bydlení, antidiskriminace) a které ještě procházejí právním procesem.

Agentura EU pro základní práva (dále jen „FRA“), která sídlí ve Vídni a jejímž cílem je poskytovat orgánům EU a členským státům nezávislou pomoc a odborné poradenství v oblasti základních práv, se zabývá rozsáhlými průzkumy, srovnávacími právními nebo sociálními výzkumy, pořádá konferenci o základních právech, která je každý rok zaměřená na konkrétní lidskoprávní téma. FRA ustanovila **ad hoc pracovní skupinu pro indikátory romské integrace**, jejímž cílem bylo vytvořit indikátorovou soustavu pro měření pokroku v oblasti romské integrace v jednotlivých členských státech EU, která by zároveň umožňovala srovnání mezi jednotlivými státy. Vzhledem k tomu, že situace Romů v jednotlivých členských státech je natolik rozdílná, pracovní skupina nakonec opustila ambiciózní cíl vytvoření indikátorové soustavy pro vzájemné srovnávání. Nicméně výsledná indikátorová soustava má být nadále inspirací pro monitorování národních strategií romské integrace.

4.2 RADA EVROPY

V Radě Evropy působí **zvláštní zástupce pro romské otázky**, kterým je v současné době Ulrich Bunjes. **Ad hoc výbor Rady Evropy pro záležitosti Romů** (dále jen „CAHROM“) zasedá pravidelně dvakrát ročně. Ve dnech 27.–30.05.2015 se v Bruselu konalo 9. zasedání CAHROM za přítomnosti více než 120 účastníků, včetně národních expertů 41 členských zemí, orgánů Rady Evropy a zástupců institucí EU a mezinárodních vládních a nevládních organizací. Byly diskutovány priority romské integrace pro období 2015–2019, včetně iniciativy Open Society Foundation na založení Evropského romského institutu. Ve dnech 27.10.–30.10.2015 se v Bukurešti uskutečnilo 10. zasedání CAHROM, jehož hlavními tématy byly brzké a nucené sňatky a obchodování s lidmi v romských komunitách, role místních a regionálních orgánů v romské integraci a koordinace mezinárodních organizací v oblasti priorit souvisejících s Romy.

V roce 2010 vydala Rada Evropy **Štrasburskou deklaraci**, ve které uznala, že mnoho Romů stále žije na okraji společnosti a že účinná reakce na tuto situaci bude muset kombinovat sociální a ekonomické začlenění do společnosti a účinnou ochranu lidských práv. Státy přijaly společný závazek spolupracovat v oblasti romské problematiky a v praktických, snadno implementovatelných programech, které zapojí romskou komunitu do budování lepší budoucnosti.

Jedním z programů, který na deklaraci navázal, je **program ROMED**, který byl zahájen v roce 2011, má za cíl vyškolit mediátory, kteří budou Romům nápomocní při jednání s veřejnými institucemi v oblastech vzdělání, zaměstnání a zdravotní péče. Tito mediátoři mají být lidé s romskými kořeny, zástupci místních romských komunit nebo lidé s dobrou znalostí romské problematiky. Od počátku programu bylo vyškoleny přes 1.300 mediátorů ve 22 zemích. V rámci programu byly vytvořeny Tréninkové osnovy pro mediátory a Evropský kodex etiky pro mediátory, které jsou volně ke stažení na internetových stránkách programu.

V roce 2012 se program posunul do druhé fáze, **ROMED2**, a spolu s novou společnou iniciativou Rady Evropy a Evropské komise **ROMACT** má za cíl podpořit místní partnery v 70 obcích ve 12 zemích. Programy se navzájem doplňují – program ROMED2 se zaměřuje na komunitu a její zapojení do demokratického vládnutí prostřednictvím mediace – program ROMACT se zaměřuje na budování politických závazků na místní úrovni a podporu politické vůle při přípravě dlouhodobě udržitelných plánů a projektů začleňování Romů.

V roce 2004 bylo vytvořeno **Evropské fórum Romů a travelerů** (dále jen „ERTF“), které sídlí ve Štrasburku a jehož posláním je zastupovat Romy a příbuzné skupiny na panevropské úrovni. ERTF vzniklo v reakci na vystoupení prezidentky Finska Tarjy Halonenové za finského předsednictví Výboru ministrů Rady Evropy v roce 2001, kdy ve svém projevu poukázala na alarmující situaci Romů v Evropě a navrhla vytvoření poradního shromáždění pro Romy na evropské úrovni. Cílem ERTF je podpora účinného používání základních práv a svobod Romy a dalšími skupinami, boj proti rasismu a diskriminaci, usnadňování integrace a účast těchto skupin na veřejném životě a rozhodovacím procesu. Úkolem ERTF je předkládat stanoviska a činit návrhy rozhodovacím tělesům na evropské, mezinárodní a národní úrovni, stejně jako na úrovni regionální a lokální, s cílem ovlivnit rozhodovací procesy. V říjnu 2015 vydalo ERTF zprávu „Život Romů v Evropě“, ve které podrobně zkoumá situaci Romů v různých evropských zemích. V ČR se zaměřuje na problematiku slovních projevů nenávisti a diskriminaci v oblasti svobody pohybu a jednání s policií. Naopak pozitivně hodnotí reformy v oblasti vzdělávání.

ERTF v březnu roku 2014 podalo **kolektivní stížnost na ČR²⁰** pro neplnění mezinárodních závazků a porušování čl. 11 (Právo na ochranu zdraví) a čl. 16 Evropské sociální charty (Právo rodiny na sociální, právní a hospodářskou ochranu), které kritizuje zejména stávající situaci v bydlení (bytová segregace, podprůměrné podmínky bydlení, soudní vystěhovávání) v kombinaci s přístupem ke zdravotní péči a špatnými hygienickými podmínkami, dále pak i diskriminační praktiky vůči Romům z hlediska přístupu do systému zdravotní péče, odmítání registrace praktickými lékaři, finanční nedostupnost léčivých přípravků, existenci oficiálních praktik, které jsou přímo i nepřímo diskriminující a drží Romy v izolaci, marginalizované a utlačované, a neexistenci vnitrostátní politiky na podporu prostorové desegregace. Tuto stížnost je nutné brát jako hyperkritickou a v řadě ohledů nezakládající se na reálné situaci a postavení Romů v ČR. Navíc vezmeme-li v potaz vývoj v oblasti romské integrace za poslední dva roky, především pak schválení a naplňování SRI, ale i další úspěchy, které jsou představeny v předchozích kapitolách této Zprávy, je nutné brát tuto stížnost již jen jako historický dokument.

Evropský romský institut pro romské umění a kulturu

Na zasedání Rady Evropy ve dnech 15.–16.09.2015 bylo odsouhlaseno založení **Evropského institut pro romské umění a kulturu** (ERIAAC – European Roma Institute for Arts and Culture). Bylo dohodnuto, že sídlem ERIAC bude **Berlín**. Myšlenka ERIAC vzešla z diskuzí romských intelektuálů v posledních čtyřech desetiletích. Cílem ERIAC je zvýšit sebevědomí Romů v Evropě a podporovat uměleckou a kulturní tvořivost, a tím řešit rozsáhlé a hluboce zakořeněné negativní předsudky vůči Romům. Nadace je založena na principech politiky začleňování Romů formulovaných Radou Evropy a bude naplňovat své cíle tím, že podpoří úsilí na shromažďování, výměnu a předvádění uměleckých a kulturních děl romského původu nebo vztahujících se k situaci Romů v Evropě. Holocaust je určujícím prvkem v historii Romů v Evropě. Představuje ústřední odkaz pro práci ERIAC. Nadace bude ve své práci odrážet 600letou historii Romů v Evropě, která vytvořila rozmanité kulturní a umělecké tradice a historická spojení mezi Romy a jejich domovskými zeměmi. Stanovených cílů bude dosahováno pořádáním výstav, konferencí a seminářů a dalších veřejných akcí vztahujících se k umění a kultuře romských komunit, poskytováním on-line informací o romské historii, romštině a jiných příspěvcích Romů do evropské kultury, vytvořením odborných sítí podporujících romské umění a kulturu v evropském kontextu, partnerstvím mezi romskými a neromskými institucemi a iniciativami, které pracují v oblasti umění a kultury, podporou kulturních aktivistů a umělci romského původu, zveřejněním studií a zpráv a poskytováním poradenství evropským a národním institucím k otázkám, které spadají do jeho kompetence. Orgány ERIAC mají být Výkonný ředitel, pětičlenná správní rada (Pakiv) a patnáctičlenná Akademie (Barvalipe).

4.3 DEKÁDA ROMSKÉ INKLUZE 2005–2015

ČR přistoupila k mezinárodní iniciativě Dekáda romské inkluze 2005–2015 (dále jen „Dekáda“) dne 26.01.2005 usnesením vlády ČR č. 136/2005, o přistoupení k mezinárodní iniciativě Dekáda romské inkluze 2005–2015. Cílem Dekády je podpora sociálního začleňování Romů jako priority regionální a evropské politické agendy, výměna zkušeností, zapojení Romů do rozhodování a zvyšování povědomí veřejnosti o situaci Romů prostřednictvím aktivní celoplošné diskuze. Do této iniciativy je zapojeno celkem dvanáct zemí Evropy (Albánie, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Chorvatsko, ČR, Maďarsko, Makedonie, Černá Hora, Rumunsko, Srbsko, Slovensko, Španělsko; Slovinsko, USA, Norsko

²⁰ Stížnost č. 104/2014, dostupná zde:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016804838d8>

a Moldavsko mají status pozorovatele). Stejně jako v předchozích letech vykonávala koordinaci dekádních aktivit kancelář Rady se zapojením členů Výboru pro Evropskou platformu pro začleňování Romů a Dekádu romské inkluze 2005–2015.

Od roku 2010 překládají účastníci se vlády výroční zprávy o pokroku v implementaci svých národních akčních plánů. Vlády jednotlivých států si vytyčily dosažitelné národní cíle v prioritních oblastech vzdělávání, zaměstnanost, zdravotnictví a bydlení a stanovily monitorovací mechanismy pro měření pokroku v těchto oblastech. O jejich naplňování poté informují sekretariát Dekády.

V roce 2015 byla předsednickým státem Bosna a Hercegovina (od 01.07.2014 do 30.06.2015). V rámci programu Dekády v roce 2015 proběhl tematický workshop na téma integrovaného přístupu sociální inkluzi Romů prostřednictvím bydlení a zaměstnanosti. V září 2015 proběhlo zasedání mezinárodního řídicího výboru Dekády romské inkluze, kterým byla Dekáda oficiálně uzavřena. Dle vyjádření účastníků zasedání Dekáda sice zvýšila povědomí o vyloučení Romů, jejich začleňování ale významně ovlivnit nedokázala a segregaci nezabránila. Sekretariát Dekády při této příležitosti publikoval dvě zprávy odrážející úspěchy a nedostatky Dekády: Index Romské Inkluze 2015, představující kvantitativní přehled trendů a situace v začleňování Romů, a Ztracená dekáda?, poskytující kvalitativní pohled na celý proces Dekády romské inkluze 2005-2015. Sekretariát Dekády ukončil svou činnost v prosinci 2015.

4.4 ORGANIZACE PRO BEZPEČNOST A SPOLUPRÁCI V EVROPĚ

Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (dále jen „OBSE“) podporuje práva Romů a Sintů projekty zaměřenými na politickou angažovanost, vzdělání, bydlení, evidenci obyvatel, boj proti rasismu a diskriminaci a ochranu práv vysídlených osob.

Úřad pro demokratické instituce a lidská práva (dále jen „ODIHR“) je jedním z hlavních regionálních orgánů v oblasti lidských práv na světě. Sídlí ve Varšavě v Polsku, ale působí v celé Evropě, na Kavkazu, ve střední Asii a Severní Americe. Byl založen v roce 1991 a jeho činnosti jsou částečně financovány dobrovolnými příspěvky. Na problematiku romské inkluze se OBSE zaměřuje ve svých misích v Bosně a Hercegovině, Černé Hoře, Srbsku a Skopje.

V rámci ODIHR působí **Kontaktní místo pro Romy a Sinty** (Contact Point for Roma and Sinti Issues – CPRSI), které bylo založeno v roce 1994 a zabývá se výměnou relevantních informací a kontaktů mezi účastnickými státy a napomáhá vytváření a vyhodnocování projektů týkajících se Romů a Sintů.

ODIHR každoročně pořádá Human Dimension Implementation Meeting, největší konferenci na téma lidských práv a demokracie v Evropě. Na přelomu září a října 2015 se ve Varšavě sešli zástupci účastnických států OBSE, partnerů pro spolupráci, občanské společnosti, mezinárodních organizací a struktur OBSE, aby zhodnotili plnění závazků v této oblasti, sdíleli osvědčené postupy a vydali doporučení pro další zlepšení. V rámci konference byla prezentována zpráva týkající se mladých Romů a Sintů a jejich potenciálu stát se aktivními a angažovanými občany a rovněž role mladých romských a sinti žen. Účastníci konference se dále zabývali otázkou předsudků a negativních stereotypů týkajících se Romů a Sintů, které jsou rozšířené u donucovacích orgánů států OBSE, mající za následek diskriminaci a neúměrné nebo nepřiměřené použití síly ze strany policie. Dále byla diskutována rostoucí míra rasistické a protiromské rétoriky u politiků, a to nejen těch krajně pravicových, ale také politiků tradičních politických stran s cílem využít protiromských nálad většinové společnosti. Byly zkoumány vnitrostátní mechanismy a nástroje dostupné v boji proti nenávislným výrokům a rasismu proti Romům a Sintům během volebních kampaní.

ZÁVĚR A HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ ZA ROK 2015

Romové jsou nejpočetnější národnostní menšinou žijící v ČR. Podle kvalifikovaných odhadů žilo v ČR v roce 2015 okolo 226 300 Romů, z nichž zhruba polovinu tvořili Romové integrovaní do společnosti a druhou polovinu tvořili Romové, kteří žijí v nepříznivé situaci, jež označujeme jako sociální vyloučení. V ČR bylo identifikováno 606 sociálně vyloučených lokalit, ve kterých žilo až 115 000 obyvatel, z nichž Romové tvořili převážnou většinu.

Vláda ČR každoročně vyčleňuje ze státního rozpočtu finanční prostředky na podporu romské integrace. V roce 2015 bylo ze státního rozpočtu ve prospěch výlučně Romů vydáno 66.951.840 Kč. Finanční prostředky určené přímo na podporu romské menšiny se za poslední roky mírně zvyšují – oproti letům 2010 nebo 2011 se však stále jedná o částky přibližně o 20 milionů nižší. Vedle toho bylo ze státního rozpočtu podpořeno množství projektů v oblastech kultury, vzdělávání, bydlení, zaměstnávání a sociálního začleňování, které sice mohly vést ke zlepšení postavení Romů, ale nebyly výlučně zaměřené na Romy, a tudíž nelze stanovit výši jejich podpory. Projekty směřující ke zlepšení postavení Romů (buď výlučně, nebo jako jedné z cílových skupin) byly podpořeny rovněž z rozpočtů krajů a obcí. Největší objem finančních prostředků však plynul z Evropských strukturálních a investičních fondů.

Rada vlády pro záležitosti romské menšiny, stálý poradní a iniciační orgán, se v roce 2015 sešla třikrát. Kancelář Rady vedle toho, že administrativně a organizačně zabezpečuje činnost Rady, je národním kontaktním místem pro integraci Romů a klíčovým aktérem vykonávajícím v rámci institucionálního nastavení státní správy ČR politiku romské integrace.

Kancelář Rady je hlavním zpracovatelem Strategie romské integrace do roku 2020, která byla vládou schválena v únoru roku 2015. Její schválení znamenalo významný kvalitativní posun v oblasti integrace romské menšiny v ČR. Od roku 2015 Kancelář Rady ve spolupráci s jednotlivými resorty a Evropskou komisí připravuje *Metodiku pro sledování a vyhodnocování naplňování Strategie romské integrace do roku 2020*, která stanovuje indikátory naplňování jednotlivých opatření Strategie. Koncem roku Kancelář Rady reagovala na výzvu Evropské komise a uspěla s projektem *Aktivizace a zmocňování romských aktérů prostřednictvím Národní romské platformy*, který se bude realizovat od května 2016 do dubna 2017.

Na úrovni všech 13 krajů a území hlavního města Prahy působili v roce 2015 koordinátoři pro záležitosti romské menšiny. Ti prosazují a koordinují implementaci a realizaci politiky romské integrace na úrovni kraje. Zabývají se metodickou podporou, konzultační činností a koordinací romských poradců, pracovníků veřejných institucí a NNO, které se podílejí na zlepšování situace Romů. Pořádají pro ně konference, semináře a společné aktivity.

Na úrovni ORP napomáhalo integraci Romů 191 pracovníků vykonávajících funkci romských poradců, kteří navazují svou činností na působení krajských koordinátorů pro romské záležitosti a prosazují v rámci přenesené působnosti politiku romské integrace ve spádové oblasti. Nadále zůstává problémem nízkých úvazků romských poradců. V roce 2015 činila průměrná výše úvazku pro výkon této agendy pouze 0,3. Jen 21 romských poradců mělo úvazek 1,0 pro výkon této agendy.

V roce 2015 začala Agentura pro sociální začleňování působit ve 26 městech v rámci tzv. koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám. Jedná se o nový programový mechanismus financování napříč implementací strukturálních fondů EU v programovém období 2014-2020. V praxi to znamená, že lokalita, která je zapojená do tohoto přístupu, má zajištěno čerpání finančních prostředků souběžně ze tří operačních programů (OP Z, OP VVV a IROP). Takový přístup napomáhá intenzivnímu přístupu k řešení problémů sociálního vyloučení ve své komplexnosti.

Z hlediska národnostního, především v oblasti kultury a jazyka, přispívá ke zlepšení postavení Romů i Rada vlády pro národnostní menšiny, v níž má romská menšina dva zástupce stejně jako německá, polská a slovenská, přičemž ostatní národnostní menšiny mají po jednom zástupci.

V roce 2015 volenou politickou funkci na území ČR zastávalo celkem 8 Romů. Všech 8 bylo zvoleno ve volbách do obecních zastupitelstev, přičemž 2 z nich byli v roce 2015 členy rady města. Vedle toho, celkem 55 Romů bylo zastoupeno ve výborech, popřípadě komisích pro národnostní menšiny, které byly zřízeny jak na úrovni krajů, tak na úrovni obcí.

Romská kultura a jazyk dodnes nejsou plně přijímány většinovou společností jako plnohodnotná součást kulturního dědictví ČR. Klíčovou roli při nápravě tohoto stavu sehrává Muzeum romské kultury se sídlem v Brně. V každém kraji a v hl. m. Praze se v roce 2015 konala alespoň jedna akce podporující romskou kulturu. Poslední květnový týden proběhl v Praze a Plzni již 17. ročník světového romského festivalu Khamoro. Výuka romského jazyka probíhala v roce 2015 na 2 vysokých školách a 1 střední škole. Snahy vyučovat romštinu naráží na kombinaci dvou překážek: klesající nebo žádný zájem ze strany potenciálních žáků a studentů a kritický nedostatek lektorů, kteří romštinu ovládají tak, aby ji byly schopni vyučovat.

Významnou součástí romské historie je romský holokaust. Pietní akce připomínající holokaust Romů nemají význam pouze pro samotné Romy, nýbrž i pro většinovou českou společnost, neboť tzv. cikánské tábory v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu byly zřízeny a spravovány nikoliv Němci, ale Čechy. Během roku 2015 probíhala na úrovni ministra kultury a ministra pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu jednání se zástupci a. s. AGPI o možnostech řešení ukončení provozu velkovýkrmny prasat v Letech u Písku. Jejich jednání zatím bohužel nevedla k vzájemné dohodě.

Klíčovou událostí roku 2015 v oblasti vzdělávání bylo schválení novely školského zákona. Novela posiluje prvky inkluzivního vzdělávání ve školském systému. Většina klíčových změn je účinná od 01.09.2016.

I v roce 2015 přetrvávala nízká účast romských dětí na předškolním vzdělávání. Pokud se romské děti účastnily předškolního vzdělávání, byly jeho preferovanější formou přípravné třídy ZŠ před docházkou do běžných mateřských škol. MŠMT s využitím národních zdrojů a Evropských strukturálních a investičních fondů aktivně podporovalo začleňování romských dětí do mateřských škol a zvyšování kapacit mateřských škol. V roce 2015 byla připravena další novela školského zákona směřující k zavedení povinného předškolního vzdělávání v délce 1 roku pro všechny žáky.

Romští žáci se často v procesu vzdělávání setkávají s diskriminací, segregací a v mnohých případech bývají vyučovány mimo hlavní vzdělávací proud podle vzdělávacího programu s nižší vzdělávací ambicí. V roce 2015 ZŠ navštěvovalo celkem 34 191 romských žáků, což tvoří 3,9 % ze všech 878 649 žáků ZŠ. Podle RVP ZV LMP se v roce 2015 vzdělávalo 4 539 romských žáků, což tvoří 30,6 % ze všech 14 810 žáků vzdělávaných na ZŠ dle RVP ZV LMP. Situaci nadměrného zastoupení romských žáků vyučovaných dle RVP ZV LMP postupně řeší česká vláda plněním Revidovaného Akčního plánu pro výkon rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci D. H. a ostatní proti ČR.

S cílem podpořit školní stravování žáků ZŠ MŠMT v roce 2015 vyhlásilo na kalendářní rok 2016 dotační program pro NNO k podpoře školního stravování žáků ZŠ. Tímto krokem by měly být zlepšeny podmínky pro řádný průběh povinné školní docházky žáků ZŠ, jejichž rodina se ocitla v dlouhodobě nepříznivé finanční situaci.

Ačkoliv nejsou známá data o nezaměstnanosti Romů, neboť ÚP ČR v žádném případě u uchazečů o zaměstnání neeviduje jejich příslušnost k romské menšině, na základě obecných trendů vývoje nezaměstnanosti v ČR můžeme usuzovat, že se situace

zaměstnanosti Romů meziročně zlepšuje s tím, jak se zlepšuje situace celé společnosti. Podíl nezaměstnaných osob tvořil v roce 2015 v průměru 6,5 %, což byla nejnižší míra nezaměstnanosti od roku 2008. Nejen pro Romy tak bylo snazší než v předchozích letech získat zaměstnání. V rámci aktivní politiky zaměstnanosti ÚP ČR realizoval řadu projektů s inovativními prvky, např. se jednalo o práci na zkoušku, mentoring nebo generační tandem.

Žádná jiná oblast romské integrace nebyla v roce 2015 toliko diskutovaná a medializovaná jako oblast bydlení, a to kvůli změně podmínek doplatku na bydlení v důsledku novelizace zákona o pomoci v hmotné nouzi. Do 30.04.2015 rozhodoval o přiznání doplatku na bydlení pouze stát prostřednictvím ÚP ČR, který v rámci správního řízení posuzoval sociální situaci žadatele. Na základě novelizovaného zákona se ÚP ČR od 01.05.2015 nově kromě provozního řádu obsahujícího hygienická pravidla musel před vydáním rozhodnutí o přiznání doplatku na bydlení konkrétní osobě, dotázat na stanovisko obce. Hrozila situace, že obce tohoto nástroje budou hojně využívat a nebudou souhlas vydávat, což by v konečném důsledku vedlo k vystěhování velkého množství obyvatel ubytoven. Na situaci koncem května zareagovalo MV ČR, které sdělilo, že vzhledem k charakteru právní úpravy nelze souhlas obce bez dalšího považovat za závazný úkon pro orgán rozhodující o žádosti o přiznání doplatku na bydlení. I na základě podnětu Rady vlády pro záležitosti romské menšiny MPSV připravilo návrh novely zákona o pomoci v hmotné nouzi obsahující zrušení podmínky souhlasu obce.

V říjnu roku 2015 byla vládou přijata Koncepce sociálního bydlení České republiky na léta 2015 až 2025, která stanovuje hlavní východiska pro připravovaný zákon o sociálním bydlení. Následně bylo připravováno paraografované znění zákona o sociálním bydlení.

Projekt Státního zdravotního ústavu Podpora zdraví ve vyloučených lokalitách - snižování zdravotních nerovností ukázal, že zdravotní stav Romů je ve srovnání s většinovou populací horší, což je způsobeno především u sociálně vyloučených Romů nižšími příjmy, nižším vzděláním a povědomím o zdravém životním stylu.

V praxi se velmi osvědčili zdravotně sociální pomocníci, jichž v roce 2015 na území ČR působilo celkem 9. Navzdory zjevné přínosnosti ani v roce 2015 nedošlo k systémovému ukotvení této služby, jež stojí na pomezí zdravotnictví a sociálních služeb.

Oproti předchozím letům byla v roce 2015 bezpečnostní situace ve vztahu k Romům klidná. Nenávistné projevy vůči Romům vyvrcholily v roce 2013 četnými protiromskými pochody. V roce 2014 se uskutečnilo několik menších a relativně pokojných demonstrací v Děčíně, Duchcově, Plzni a Budišově nad Budišovkou. V roce 2015 neproběhly žádné významnější protiromské demonstrace ani pochody. V roce 2015 bylo evidováno 33 trestných činů motivovaných nenávistí vůči Romům, což je pokles o 1/3 oproti roku 2014, kdy bylo evidováno 53 trestných činů. Nenávistné projevy, které byly dříve zaměřeny zejména vůči Romům, se přesunuly vůči muslimům a imigrantům.

Prevenici kriminality zajišťovali na úrovni krajů styční důstojníci pro menšiny, kteří spolupracovali s koordinátory pro romské záležitosti. V průběhu roku 2015 bylo vyškolen 40 policejních specialistů v oblasti policejní práce ve vztahu k minoritní skupině Romů v sociálně vyloučených lokalitách. Na území celé ČR působilo 212 asistentů prevence kriminality, jejichž dopad na bezpečnostní situaci v sociálně vyloučených lokalitách je hodnocen velmi pozitivně. Ve 22 obcích působilo 39 domovníků – preventistů, kteří úspěšně zvyšovali bezpečí na sídlištích. V roce 2015 bylo aktivních 11 asistentů pro jednání s policií a dalšími úřady. Kvůli ukončení evropského projektu a absenci systémové podpory a zajištění financování ze státního rozpočtu došlo v roce 2015 ke stagnaci poskytování této služby romský mentor - od jara 2015 tak nadále mohlo působit pouze 20 romských mentorů, kteří klientům pomáhají s plněním alternativních trestů.

Lze shrnout, že v roce 2015 tak převážně pokračovaly trendy ve vývoji romské integrace z předchozích let a nedošlo k celkovému pozitivnímu obratu. V dílčích aspektech

každodenního života romské menšiny však nastaly dílčí pozitivní posuny, například v oblasti bezpečnosti. Na úrovni tvorby politik došlo v roce 2015 k přijetí zásadních koncepčních dokumentů, především Strategie romské integrace. Zajištění jejího naplňování bude zásadní výzvou pro další roky.

SEZNAM PODKLADŮ

Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR. GAC spol. s r. o., 2015.

Informace o naplňování Strategie romské integrace do roku 2020 v roce 2015 a informace pro vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v České republice za rok 2015, poskytnutá dopisem ministra kultury ze dne 24.03.2016.

Informace o naplňování Strategie romské integrace do roku 2020 v roce 2015 a informace pro vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v České republice za rok 2015, poskytnutá dopisem ministryně pro místní rozvoj ze dne 22.03.2016.

Informace o naplňování Strategie romské integrace do roku 2020 v roce 2015 a informace pro vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v České republice za rok 2015, poskytnutá dopisem ministra obrany ze dne 15.03.2016.

Informace o naplňování Strategie romské integrace do roku 2020 v roce 2015 a informace pro vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v České republice za rok 2015, poskytnutá dopisem ministra průmyslu a obchodu ze dne 14.03.2016.

Informace o naplňování Strategie romské integrace do roku 2020 v roce 2015 a informace pro vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v České republice za rok 2015, poskytnutá dopisem ministryně práce a sociálních věcí ze dne 19.04.2016.

Informace o naplňování Strategie romské integrace do roku 2020 v roce 2015 a informace pro vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v České republice za rok 2015, poskytnutá dopisem ministra spravedlnosti ze dne 18.03.2016.

Informace o naplňování Strategie romské integrace do roku 2020 v roce 2015 a informace pro vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v České republice za rok 2015, poskytnutá dopisem ministryně školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 18.03.2016.

Informace o naplňování Strategie romské integrace do roku 2020 v roce 2015 a informace pro vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v České republice za rok 2015, poskytnutá dopisem ministra vnitra ze dne 16.03.2016.

Informace o naplňování Strategie romské integrace do roku 2020 v roce 2015 a informace pro vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v České republice za rok 2015, poskytnutá dopisem ministra zdravotnictví ze dne 23.03.2016.

Informace o naplňování Strategie romské integrace do roku 2020 v roce 2015 a informace pro vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v České republice za rok 2015, poskytnutá dopisem ministra zemědělství ze dne 24.03.2016.

Informace o naplňování Strategie romské integrace do roku 2020 v roce 2015 a informace pro vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v České republice za rok 2015, poskytnutá dopisem ministra zahraničních věcí ze dne 11.03.2016.

Informace o postupu prací na budování Památníku romského holocaustu v Hodoníně u Kunštátu a jeho oficiálním označení Památník Hodonín u Kunštátu. MŠMT, 2016.

Metodická příručka služby Romský mentoring. Vytvořená v rámci projektu Romové pomáhají Romům. Rubikon Centrum, 2014.

Podpora zdraví ve vyloučených lokalitách – snižování zdravotních nerovností. Státní zdravotní ústav, 2015.

Realizace reprezentativního sociologického výzkumu a analýzy veřejného mínění: Shromáždění názorů Romů žijících v sociálně vyloučených lokalitách na činnost Policie České republiky a názorů a podnětů na změnu a zkvalitnění její činnosti. AUGUR Consulting s.r.o., 2015.

Tematická zpráva: Žáci vzdělávání v jednotlivých vzdělávacích programech základního vzdělávání. ČSI, 2015.

Výroční zpráva 2015. Drom, romské středisko, 2016.

Zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2015. MV, 2016.

Zpráva o plnění Akčního plánu pro výkon rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci D. H. a ostatní proti České republice. MŠMT, 2016.

Zpráva o stavu romské menšiny v hl. městě Praze za rok 2015. Hl. město Praha, 2016.

Zpráva o stavu romské menšiny v Jihočeském kraji za rok 2015. Jihočeský kraj, 2016.

Zpráva o stavu romské menšiny v Jihomoravském kraji za rok 2015. Jihomoravský kraj, 2016.

Zpráva o stavu romské menšiny v Karlovarském kraji za rok 2015. Karlovarský kraj, 2016.

Zpráva o stavu romské menšiny v Královéhradeckém kraji za rok 2015. Královéhradecký kraj, 2016.

Zpráva o stavu romské menšiny v Libereckém kraji za rok 2015. Liberecký kraj, 2016.

Zpráva o stavu romské menšiny v Moravskoslezském kraji za rok 2015. Moravskoslezský kraj, 2016.

Zpráva o stavu romské menšiny v Olomouckém kraji za rok 2015. Olomoucký kraj, 2016.

Zpráva o stavu romské menšiny v Pardubickém kraji za rok 2015. Pardubický kraj, 2016.

Zpráva o stavu romské menšiny v Plzeňském kraji za rok 2015. Plzeňský kraj, 2016.

Zpráva o stavu romské menšiny ve Středočeském kraji za rok 2015. Středočeský kraj, 2016.

Zpráva o stavu romské menšiny v Ústeckém kraji za rok 2015. Ústecký kraj, 2016.

Zpráva o stavu romské menšiny v kraji Vysočina za rok 2015. Kraj Vysočina, 2016.

Zpráva o stavu romské menšiny ve Zlínském kraji za rok 2015. Zlínský kraj, 2016.

PŘÍLOHA Č. 1 – FINANCOVÁNÍ INTEGRACE ROMŮ ZE STÁTNÍHO ROZPOČTU

Vláda ČR každoročně vyčleňuje ze státního rozpočtu finanční prostředky na podporu romské integrace formou dotací. U některých dotačních programů jsou finance přerozdělovány s přihlédnutím k příslušnosti příjemců podpory k romské menšině. Projekty na podporu romské integrace jsou financovány i z jiných dotačních titulů, kde není podmínkou pro poskytnutí dotace příslušnost k romské menšině, ale spíše specifické potřeby cílových skupin. V této příloze jsou uvedeny pouze ty programy, ve kterých jsou finance směřovány přímo Romům jako cílové skupině.

P.1 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

V roce 2015 byla integrace Romů v oblasti vzdělávání podporována ze strany Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) z níže uvedených dotačních programů:

Podpora integrace romské komunity

MŠMT každoročně vyhlašuje dotační program Podpora integrace romské komunity, v rámci něhož jsou podporovány aktivity v rámci čtyř tematických okruhů: A) Předškolní příprava a včasná péče; B) Podpora školní úspěšnosti žáků a žáků na základní a střední škole; C) Vzdělávání a metodická podpora pedagogických pracovníků, pracovníků školských poradenských zařízení a studentů vysokých škol zaměřených na učitelské obory; D) Volnočasové a zájmové aktivity pro romské děti a mládež v návaznosti na jejich sociální vyloučení a kulturní odlišnost. Prioritní je však podpora předškolní a včasné péče. Oprávněnými žadateli jsou spolky, obecně prospěšné společnosti, školská zařízení a charity.

V roce 2015 bylo podpořeno **54 projektů** v celkové výši **13.659.987 Kč**. Podpořené projekty v roce 2015 jsou přehledně uvedeny v tabulce níže.

Tab. č. P1: Projekty podpořené v roce 2015 z dotačního programu MŠMT Podpora integrace romské komunity

žadatel (organizace)	projekt	dotace (v Kč)
Armáda Spásy v ČR	Společně pro změnu" v rámci služby Komunitního centra Armády spásy Přerov	215.000
Aufori	Učí(se) ceká rodina	340.000
BUNKR, o.p.s.	Odpoledne nap(i)lno	150.000
CENTROM o.s.	CENTROM 2015	300.000
Centrum inkluze o.p.s.	Podpora inkluze znevýhodněných dětí a mládeže do škol hlavního vzdělávacího proudu v Budišově nad Budišovkou	183.703
Církevní středisko volného času sv. Jana Boska v Havířově	Zkus to s námi	114.000
Český západ, o.p.s.	Hrou ke spokojenému dětství	85.500
Čhavorikano Luma-Kroužek her a nápadů	Svět dětí	340.000
Demokratická aliance Romů	Podpora vzdělávání romských dětí a mládeže Centrem Avarde	280.000
Děti a rodina	Vzdělávací centrum Vilík	490.400
Diakonie ČCE - Středisko Milíčův dům	Klub Malého Bobše 2015	250.000
Diecezní charita Brno	S klubíčkem do školky a školy	150.000
Diecezní charita ostravsko-opavská	Kdo si hraje, nezlobí II	100.000
EUROTOPIA Opava o.p.s.	Můžeme jít dál	115.000
Charita Šternberk	Jiloro-Srdíčko	200.000

Charita Olomouc	Aktivně k integraci	350.000
Inclusio, o. p. s.	Imagion 2015	300.000
KoCeRo-Komunitní centrum Rovnost, o.p.s.	Já a svět kolem mne	250.000
Kostka Krásná Lípa	Klub Včelka 2015	414.000
Mateřská škola Rybka, o.p.s.	Přístup ke vzdělávání dětí bez hranic ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí v mateřské škole Rybka	300.000
Muzeum romské kultury	Společně za vzděláním	411.800
Naděje	NADĚJE-předškolní kluby	479.000
o.s.Barryšpol.	Já viděl divoké koně	200.000
Občanské sdružení KVĚTINA	Předškolní klub Klubíčko Centrum pro rodinu	266.000
Občanské sdružení Salinger	Žijeme spolu a jinak - předškolní výchova	200.000
Občanské sdružení Světlo Kadaň	Chci studovat	300.000
Oblastní charita Ústí nad Labem	Podpora integrace dětí a mládeže ze Střekova	350.000
Oblastní charita Kutná Hora	Volnočasové aktivity Centra Maják	270.000
Oblastní charita Most	Učíme se učit prostřednictvím metody Grunnlaget	300.000
Oblastní charita Rumburk	Předškolní klub PŘEDŠKOLÁČEK	427.000
Ratolest Brno, občanské sdružení	Škola v pohodě	150.000
R-Mosty	Nízkoprahový klub R-Mosty	210.000
Rodina v centru, o.s.	Podpora vzdělávání romských dětí v komunitním centru v roce 2015	300.000
Romské sdružení Indigo Děčín	Předškolní příprava – Poznáváme svět	300.000
Romské sdružení občanského porozumění	Předškolní vzdělávání romských dětí v MŠ a v domácím prostředí	175.000
S.T.O.P.	Podpora vzdělávání žáků ze sociokulturně znevýhodněného prostředí 2015	400.000
Salesiánské středisko volného času Don Bosco	Oratoř na ulici	250.000
Salesiánské středisko Štěpána Trochty - dlm dětí a mládež	Hrajeme si a učíme se	200.000
Sdružení pro mimoškolní aktivity Palaestra	Komunitní sportovně vzdělávací centrum	173.060
Sdružení Romano Jasnica	Předškolní centrum Šneček v Trmicích	500.000
Sdružení romských občanů Lysá nad Labem	Volný čas dětí a mládež v roce 2015	225.000
Slovo 21, z.s.	Dža dureder - Pokračuj	360.000
Společnost Podané ruce o.p.s	ROMANODROM- volnočasové aktivity	100.000
SPOLEČNOST TADY A TEĎ, o.p.s.	Podpora vzdělávání a mentoring	200.000
Středisko pomoci ohroženým dětem ROSA	Volnočasový kroužek romských dětí ve vyloučené lokalitě	79.900
Šance pro Tebe	Předškolní příprava a včasná péče	600.000
Tosara	Předškolní kroužky pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí ve Slaném	190.600
Vzájemné soužití, o.p.s.	Kdo si hraje, nezlobí	340.000
Základní škola a mateřská škola Přemyslovice	Ve dvou se to lépe táhne	56.000
Základní škola a mateřská škola Hranice, Šromotovo	Pohádkové učení	68.160
Základní škola Dubí 1, školní náměstí 177, Dubí	Jsme jedno Dubí	276.300
Základní škola Most, Zlatnická 16	Včasná péče je naší prioritou	59.290
Základní škola Ústí nad Labem, Školní náměstí 100/5	Předlice sobě 10	218.274
Základní škola, Základní umělecká škola a Mateřská škola, Frýdlant	školička aneb příprava dětí předškolního věku na nástup do 1. třídy	97.000

Podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol a studentů vyšších odborných škol

Cílem programu je podpořit studium těch romských žáků, jejichž rodinám působí náklady spojené se středoškolským a vyšším odborným studiem finanční potíže. Žáci/studenti si o dotaci mohou požádat prostřednictvím školy. Podpora jim je poskytována prostřednictvím škol zapsaných ve školském rejstříku poskytujících střední vzdělání, střední vzdělání s výučním listem, střední vzdělávání s maturitní zkouškou, vyšší odborné vzdělání a vyšší odborné vzdělání na konzervatoři. V rámci programu není možno hradit vzdělávání v zahraničí, rekvalifikační a jazykové kurzy žáků, studentů. Stipendia jsou poskytována sociálně znevýhodněným romským žákům, kteří se vzdělávají v denní formě studia a nedosáhli ještě věku 27 let.

Problém předčasného odchodu romských žáků ze školy byl řešen odstupňováním výše dotace dle dosažené délky studia. Stipendia jsou nastavena tak, aby byli romští žáci, kteří setrvávají déle ve studiu, oceněni vyšším stipendiem než žáci, kteří studium na škole zahájili. Program se realizuje ve dvou obdobích: I. období leden – červen, II. období září - prosinec. V roce 2015 byla výše stipendia na jedno období odstupňována následovně:

- na žáka v 1. ročníku SŠ (nebo konzervatoře) nejvýše 4.000 Kč;
- na žáka ve 2. ročníku SŠ (nebo konzervatoře) nejvýše 5.000 Kč;
- na žáka ve 3. ročníku SŠ (nebo konzervatoře) nejvýše 6.000 Kč;
- na žáka ve 4. ročníku nejvýše 7.000 Kč;
- na žáka v 1. až 3. ročníku VOŠ nejvýše 8.000 Kč.

Celkově bylo v roce 2015 podpořeno 1.023 sociálně znevýhodněných romských žáků a studentů v celkové výši **4.734.800 Kč**. V rámci dotačního programu bylo podporováno školné, stravné, ubytování, cestovné a školní potřeby. V I. období (leden-červen) MŠMT podpořilo celkem 146 žádostí škol, prostřednictvím kterých se sociálně znevýhodnění romští žáci středních škol a studenti vyšších odborných škol do programu hlásili. Podpořeno bylo celkem 517 sociálně znevýhodněných romských žáků a studentů v celkovém finančním objemu 2.400.500 Kč. Ve II. období (září-prosinec) MŠMT podpořilo celkem 123 žádostí škol a 506 sociálně znevýhodněných romských žáků a studentů v celkovém finančním objemu 2.334.300 Kč.

Podpora vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy

MŠMT realizuje každoročně Dotační program na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy, který je rozdělen do dvou modulů: Modul 1 Podpora vzdělávání v jazycích národnostních menšin a Modul 2 Podpora multikulturní výchovy.

V roce 2015 bylo podpořeno 63 projektů v celkové výši 15.029.000 Kč. V modulu 1 bylo podpořeno 27 projektů a 36 projektů bylo podpořeno v modulu 2. V podpořených projektech byly zastoupeny národnostní menšiny: běloruská, bulharská, chorvatská, maďarská, německá, polská, romská, rusínská, řecká, slovenská, ukrajinská, vietnamská a židovská. Vedle těchto vyjmenovaných byly podpořeny projekty s tematikou holocaustu a multikulturní výchovy. Z podpořených projektů je 7 zaměřených na romštinu nebo romskou kulturu a historii. Celkově bylo těchto 7 projektů podpořeno částkou **1.273.000 Kč**, viz tabulka níže.

Tab. č. P2: Projekty podpořené v roce 2015 z dotačního programu MŠMT Podpora vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy

žadatel (organizace)	projekt	dotace (v Kč)
Kostka Krásná Lípa	Moje kořeny	105.000
Nová škola, o.p.s.	Vaker romanes	200.000
o. s. KAPPA-HELP	Příběhy Rozprávějící O Člověku	150.000

R-Mosty	Metodická a informační podpora pedagogických pracovníků, kteří se setkávají se sociokulturními specifiky romských žáků formou akreditovaného kurzu	300.000
Romano džaniben	Dějiny Romů ve výuce 2015	158.000
Slovo 21	Setkání mladých Romů a lekce romštiny on-line	100.000
Živá paměť	Zmizelí Romové a Romové dnes	260.000

Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním

Funkce asistenta pedagoga je klíčovou institucí v inkluzivním vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním, která významnou měrou napomáhá k zapojování dětí, žáků a studentů do výuky, motivuje je do studia a vede ke zlepšení jejich prospěchu. Novelou školského zákona s účinností od 01.09.2016 je dle § 16 odst. 2 písm. g) využití pedagoga zahrnuto mezi podpůrná opatření, na jejichž bezplatné poskytování mají děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami zákonný nárok, a to na základě § 16 odst. 1. Do srpna roku 2016 byla tato pozice financována z rozvojového programu MŠMT Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním. V roce 2015 bylo z programu celkem podpořeno v přepočtu **643,68 úvazku** asistenta pedagoga částkou **104.524.947 Kč**.

Podpora školního stravování žáků základních škol

V roce 2015 MŠMT poprvé vyhlásilo dotační program pro NNO k podpoře školního stravování žáků základních škol, a to na rok 2016. Účelem tohoto programu je podpora školního stravování žáků a žákyň ZŠ, jejichž rodina se ocitla v dlouhodobě nepříznivé finanční situaci. Tímto krokem by měly být zlepšeny podmínky pro řádný průběh povinné školní docházky žáků základních škol, jejichž rodina se ocitla v dlouhodobě nepříznivé finanční situaci. Pro rok 2016 byly podpořeny 3 organizace celkovou částkou **30.000.000 Kč**.

P.2 Ministerstvo kultury

Ministerstvo kultury (dále jen „MK“) podporuje průběžně v rámci své dotační politiky romské aktivity v osvětové, kulturní a kulturně vzdělávací oblasti.

Podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v ČR

V roce 2015 byly v dotačním programu Podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v ČR podpořeny projekty v celkové výši 7.835.398 Kč. Z podpořených projektů dva byly zaměřené na podporu kultury romské menšiny, a to v celkové výši **960.000 Kč**. Přehled podpořených projektů je uveden v tabulce níže.

Tab. č. P3: Projekty zaměřené na romskou menšinu podpořené v roce 2015 z dotačního programu MK na podporu kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v ČR

žadatel (organizace)	projekt	dotace (v Kč)
Sdružení Romů Severní Moravy	16. karvinský Romský festival 2015	60.000
Slovo 21, z. s.	Světový romský festival KHAMORO 2015	900.000

Podpora integrace příslušníků romské menšiny

V programu na podporu integrace příslušníků romské menšiny bylo v roce 2015 podpořeno **30 projektů** od 27 žadatelů v celkové výši 1.515.693 Kč. Skutečnost čerpání tvořila **1.504.136 Kč** (někteří příjemci dotací nevyčerpali poskytnuté finanční prostředky v plné výši). Přehled podpořených projektů je uveden v tabulce níže.

Tab. č. P4: Projekty podpořené v roce 2015 z dotačního programu MK na podporu integrace příslušníků romské menšiny

žadatel (organizace)	projekt	dotace (v Kč)
Demokratická aliance Romů v ČR	Romská píseň 2015	100.000
Drom, romské středisko	Točíme se v barvách	100.000
Farní charita Lovosice	Lačho Amicus	36.000
IQ Roma servis	Týden romské hrdosti	40.000
Komunitní centrum Chánov	Naše písně a tance 2015	50.000
KoCeRo - Komunitní centrum Rovnost o. p. s.	Sobě i druhým pro radost	35.000
Krajská vědecká knihovna v Liberci, p. o.	"Chci se vrátit do pohádky" - vydání knihy romské autorky Irena Eliášové	30.000
Květina, z. s.	Tančíme a prezentujeme romskou kulturu	13.000
Liberecké fórum	4. Ročník hudebního festivalu národnostních menšin	30.000
Občanské sdružení Lampa	Kulturní dílna Kale Jakha	30.000
o. s. Miret	Čhavorenge 2015	100.000
Občanské sdružení Sdružení Romů Severní Moravy	16. Karvinský romský festival 2015	60.000
Oblastní charita Ústí nad Labem	Romský tanečně-hudební festival - Rotahufest IX.	40.000
Oblastní charita Vimperk	Čhave Devlestar	18.000
	Roma Star	16.000
Petrov, občanské sdružení pro práci s dětmi a mládeží brněnské diecéze	Taneční kroužek Romane čhave	49.960
Ponton, občanské sdružení	Miro Suno	8.483
R-Mosty, o. s.	Bašaven čhavale! Součást volnočasových kulturních aktivit Nízkoprahového klubu R-Mosty	100.000
Romea, o.p.s.	Dokumentace romské kultury a její trvalé zpřístupnění široké veřejnosti v roce 2015	100.000
Salesiánské středisko mládeže - dům dětí a mládeže České Budějovice	Romský den	4.693
Sdružení Romano jasnica	11. Různobarevný festival	93.000
Sdružení romských občanů v Lysé nad Labem	Taneční soubor Mirikle	50.000
Slovo 21, z. s.	Světový romský festival Khamoro 2015	105.000
Slunowrat	9. ročník festivalu romské kultury v Táboře Kerekate - v kruhu	70.000
Společenství Romů na Moravě	Django Fest XIV. ročník	40.000
	Romani gil'i Olomouc	45.000
Tripitaka, o. s., Praha 2	Brundibár z Ghetta	60.000
Výbor pro odškodnění romského holocaustu	Kulturní program při akci - Pietní akt na místě Památníku Lety 2015	25.000
Vzájemné soužití o.p.s.	Cesta za poznáním	25.000
	Respektujeme a poznávejme se navzájem	30.000

Podpora rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin

V rámci výběrového dotačního řízení v programu **Podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin** byly v roce 2015 podpořeny **3 projekty** zaměřené na romštinu, a to v celkové výši **2.734.000 Kč**. Přehled podpořených projektů je uveden v tabulce níže.

Tab. č. P5: Projekty podpořené v roce 2015 z dotačního programu MK Podpora rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin

žadatel (organizace)	projekt	dotace (v Kč)
Demokratická aliance Romů v ČR	Kereka/Kruh	1.400.000
Společenství Romů na Moravě	Romano hangos/Romský hlas	876.000
Romano džaniben	Romano džaniben/Romské vědění	458.000

Dotační řízení pro oblast profesionálního hudebního umění

V rámci výběrového dotačního řízení **pro oblast profesionálního hudebního umění** byly v roce 2015 podpořeny **2 projekty** zaměřené na romskou kulturu, a to v celkové výši **1.240.000 Kč**. Přehled podpořených projektů je uveden v tabulce níže.

Tab. č. P6: Projekty podpořené MK v roce 2015 v rámci výběrového dotačního řízení pro oblast profesionálního hudebního umění

žadatel (organizace)	projekt	dotace (v Kč)
Rachot Productions, s. r. o.	Respect world music Festival 2015	1.170.000
Slovo 21, z. s., Praha	Světový romský festival Khamoro 2015	70.000

Podpora rozvoje významných kulturních aktivit a náboženských společností

V rámci konkurzu na **podporu rozvoje významných kulturních aktivit a náboženských společností** byl v roce 2015 podpořen **1 projekt** zaměřený na romskou kulturu ve výši **40.000 Kč** – viz tabulka níže.

Tab. č. P7: Projekty podpořené MK v roce 2015 v rámci konkurzu na podporu rozvoje významných kulturních aktivit církví a náboženských společností

žadatel (organizace)	projekt	dotace (v Kč)
Charita Olomouc	Romská pouť 2015	40.000

Činnost Muzea romské kultury v Brně

Činnost Muzea romské kultury v Brně, státní příspěvkové organizace zřizované MK od 01.01.2005, byla v roce 2015 zajištěna částkou ve výši **11.545.576 Kč**. V rámci dotačního programu MŠMT Podpora integrace romské komunity byl podpořen projekt Muzea romské kultury částkou 411.800 Kč. Celkově tak příspěvek na provoz této instituce činil v roce 2015 11.957.376 Kč.

Projekt Paměť romských dělníků

Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity za podpory MK realizuje projekt Paměť romských dělníků. Plánovaná výše podpory projektu na období 2012-2015 činí 10.179.000 Kč.

V roce 2015 byl projekt podpořen částkou **2.101.000 Kč**. Projekt si klade za cíl zodpovědět otázku, jak může komunitní práce zaměřená na vzpomínání, respektive posílení mezigeneračních vazeb sociálně marginalizovaných obyvatel s menšinovým etnickým pozadím přispět k pozitivní formulaci kulturní identity prostoru a zlepšení interkulturní spolupráce.

P.3 Úřad vlády ČR

ÚV ČR přerozděloval z rozpočtové kapitoly 304 – Úřad vlády ČR dotace obcím, NNO a krajům ze tří dotačních programů zaměřených na podporu romské integrace a z jednoho na provádění Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, mezi něž v ČR patří i romština.

Dotační program Podpora terénní práce

Program Podpora terénní práce od roku 2000 systematicky pomáhá obcím, ve kterých se nacházejí vyloučené romské lokality či je na jejich území potřeba posílit prevenci sociálního vyloučení. Účelem programu je podpora obce v zaměstnávání terénního pracovníka nebo terénního sociálního pracovníka pracujícího s romskou menšinou, kterého zaměstnává přímo obec nebo příspěvková organizace obce. Přednost v rámci dotačního řízení je dána menším obcím, které nemohou bez podpory státu zabezpečit činnost terénních pracovníků.

V roce 2015 bylo podáno 59 žádostí o podporu z tohoto programu. Podpořeno bylo **46** obcí, kterým byly poslány finanční prostředky v celkové výši 9.531.408 Kč. Skutečnost čerpání dotací k 31.12.2015 tvořila **8.836.365 Kč**. Tabulka níže je přehledem podpořených projektů.

Tab. č. P8: Podpořené projekty obcí z programu ÚV ČR Podpora terénní práce v roce 2015

Žadatel (obec)	Kraj	Název projektu	Výše dotace v Kč
Bruntál	Moravskoslezský	Terénní práce v Bruntále 2015	115.000
Česká Lípa	Liberecký	Podpora terénní práce 2015	125.000
České Velenice	Jihočeský	Podpora terénní práce České Velenice	248.000
Český Krumlov	Jihočeský	Podpora terénní práce v ČK	175.000
Dubí	Ústecký	Podpora terénní práce 2015	245.000
Havířov	Moravskoslezský	Předcházení sociálnímu vyloučení v Havířově	220.459
Hradec Králové	Královéhradecký	Podpora terénní práce 2015 - II. kolo	208.000
Hrádek nad Nisou	Liberecký	Terénní pracovník 2015	200.000
Hranice	Olomoucký	Podpora terénní práce v romské komunitě na Hranicku pro rok 2015	120.000
Cheb	Karlovarský	Podpora terénní práce pro rok 2015	200.000
Chomutov	Ústecký	Terénní práce v Chomutově 2015	460.000
Krásná Lípa	Ústecký	AMARI – terénní práce	175.000
Litoměřice	Ústecký	Podpora terénní práce 2015	125.000
Mělník	Středočeský	Terénní sociální práce 2015	245.000
Mikulovice	Olomoucký	Podpora terénní práce v Mikulovicích	249.994
Milevsko	Jihočeský	Podpora terénní práce 2015	200.000
Moravská Ostrava a Přívoz	Moravskoslezský	Terénní práce 2015	205.675

Moravská Třebová	Pardubický	Podpora terénní práce pro rok 2015	215.000
Nové Město pod Smrkem	Liberecký	Podpora terénní práce v NMpS	180.000
Nové Sedlo	Karlovarský	Terénní pracovník – pomocná ruka občanům	125.400
Nový Bor	Liberecký	Podpora terénní práce Nový Bor	238.269
Obrnice	Ústecký	TERÉN 2015	300.000
Odry	Moravskoslezský	Podané ruce 2015	200.000
Opava	Moravskoslezský	Terénní práce v Opavě 2015	123.000
Písek	Jihočeský	Podpora terénní práce Písek 2015	200.000
Poběžovice	Plzeňský	Terénní práce Poběžovice 2015	150.000
Praha 14	hl. m. Praha	Terénní práce na Praze 14	350.000
Ralsko	Liberecký	Podpora terénní práce	375.000
Roudnice n. L.	Ústecký	Podpora terénní práce 2015	175.000
Rumburk	Ústecký	Podpora terénní práce	400.000
Sokolov	Karlovarský	Podpora terénní práce 2015 - Sokolov	221.000
Staré Křečany	Ústecký	Terénní pracovník ve Starých Křečanech	125.000
Svitavy	Pardubický	Terénní programy Svítavy	135.700
Šluknov	Ústecký	Terénní práce Šluknov	243.000
Štětí	Ústecký	Terénní práce - Štětí 2015	250.000
Tábor	Jihočeský	Podpora terénní práce 2015	408.000
Trmice	Ústecký	Terénní práce v Trmicích 2015	72.800
Úpice	Královéhradecký	Podpora terénní práce v Úpici	250.000
Valeč	Karlovarský	Terénní práce Valeč 2015	114.811
Velká Bystřice	Olomoucký	Podpora terénní práce ve Velké Bystřici 2015	125.000
Velké Hamry	Liberecký	Podpora terénní práce Velké Hamry	249.300
Větrní	Jihočeský	Podpora terénní práce ve Větrní	242.200
Vrbátky	Olomoucký	Terénní práce v obci Vrbátky	125.000
Vysoké Mýto	Pardubický	Terénní práce ve vysokomýtských vyloučených lokalitách	145.800
Znojmo	Jihomoravský	Romský terénní pracovník 2015	125.000
Žďár nad Sázavou	Vysočina	Terénní práce v lokalitě Žďár 3	150.000
Celkem			9.531.408

Dotační program Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce

Program Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce je určen pro NNO (spolky, ústavy, církevní právnické osoby, obecně prospěšné společnosti, nadace nebo nadační fondy) na realizaci neinvestičních projektů na podporu příslušníků romské menšiny a obyvatel vyloučených romských lokalit s cílem předcházet u nich sociálnímu vyloučení a odstraňovat jeho důsledky. Tento program, který vznikl v roce 2002, prošel v průběhu roku 2014 významnou změnou zaměření, v jejímž důsledku jsou od roku 2015 podporovány primárně projekty využívající principy komunitní práce v romských lokalitách, přičemž aktivity směřující ke vzdělávání nebo poskytování sociálních služeb jsou podporovány pouze doplňkově.

V roce 2015 bylo podáno 77 žádostí. Značná část z nich však nereflektovala nové zaměření programu, v důsledku čehož došlo k nejnižšímu počtu podpořených žádostí v historii tohoto dotačního programu. Podpořeno bylo 32 projektů, jež byly podpořeny celkovou částkou 12.207.000 Kč. Skutečnost čerpání dotací k 31.12.2015 tvořila **11.979.111 Kč**. Tabulka níže je přehledem podpořených projektů.

Tab. č. P9: Podpořené projekty z programu ÚV ČR Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce v roce 2015

žadatel (organizace)	sídlo organizace	název projektu	výše dotace v Kč
<i>církevní právnická osoba</i>			
Charita Valašské Meziříčí	Valašské Meziříčí	Most mezi dítětem, rodiči a školou	400.000
Diakonie ČCE – středisko Vsetín	Vsetín	MOZAIKA	208.000
Diecézní charita Brno	Brno	Vezměte nás mezi Vás!	200.000
Diecézní charita Brno	Brno	TP SOVY	100.000
Diecézní charita České Budějovice	České Budějovice	Komunitní práce Novohradská	308.000
Diecézní charita ostravsko-opavská	Ostrava	Kunčičky - příjemnější místo pro život	247.000
Oblastní charita Kutná Hora	Kutná Hora	Racek 2015 – komplex služeb	700.000
Oblastní charita Šluknov	Šluknov	Komunitní centrum Ambrela	441.000
Oblastní charita Ústí nad Labem	Ústí nad Labem	Komunitní práce na Střekově	417.000
			3.021.000
<i>obecně prospěšná společnost</i>			
Bunkr, o.p.s	Třinec	Komunitní centrum Borek	240.000
Centrum sociálních služeb Ostrava, o.p.s.	Ostrava	Na půl cesty	272.000
Český západ, o.p.s.	Toužim	Na vlastní nohy	277.000
Člověk v tísni, o.p.s.	Praha	První krok	377.000
Člověk v tísni, o.p.s.	Praha	Komunitní práce v Přerově a na Prostějovsku 2015	616.000
Cheiron T, o.p.s.	Tábor	Na cestě ke zplnomocnění III	421.000
KoCeRo - komunitní centrum Rovnost o.p.s.	Český Krumlov	CESTA KE ZMĚNĚ II	230.000
KSK centrum o.p.s.	Karlovy Vary	Sanace rodin za podpory komunity	500.000
Romodrom o.p.s.	Praha	Práce s komunitou v Zastávce	300.000
SKP-CENTRUM, o.p.s.	Pardubice	Komunitní práce v Ústí nad Orlicí	439.000
SPOLEČNĚ-JEKHETANE, o. p. s.	Ostrava	SPOLEČNĚ v Hanušovicích	312.000
Společnost Podané ruce o.p.s.	Brno	NZDM KudyKam - ROMANODROM	150.000
SPOLEČNOST TADY A TEDĚ, o. p. s.	Plzeň	Na Place se neplácáme!	350.000
Vzájemné soužití o.p.s.	Ostrava	Pro nás s námi v roce 2015	500.000
			4.984.000
<i>spolek</i>			
ESTER z.s.	Javorník	KAJDŽAS , ROMA LE VIII	700.000
IQ Roma servis, o.s.	Brno	Společně pro budoucnost	819.000
NADĚJE	Praha	Naděje - Purkratice	258.000

Petrov, občanské sdružení pro práci s dětmi a mládeží brněnské diecéze	Brno	Dětský dům Zábrdovice - FARA	128.000
R - Mosty, z.s.	Praha	Bydlení především	395.000
Salinger, z.s.	Hradec Králové	Žijme spolu a jinak	224.000
Spolek pro mimoškolní aktivity PALAESTRA	Praha	Komunitní sportovně vzdělávací centrum	830.000
Středisko pomoci ohroženým dětem - ROSA	Kladno	Učíme se spolu	198.000
Sance pro Tebe, o.s.	Chrudim	Zlepšení životních podmínek Romů Chrudimska	650.000
			4.202.000
Celkem			12.207.000

Dotační program Podpora koordinátorů pro romské záležitosti

S cílem zabezpečit výkon funkce koordinátora pro záležitosti romské menšiny s adekvátním pracovním úvazkem Úřad vlády ČR poskytuje krajům neinvestiční dotaci z programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti. Žadatelem může být pouze kraj, nikoliv hlavní město Praha. V roce 2015 podalo žádost všech 13 krajů. Celková výše dotace přidělená krajům činila **4.935.020 Kč**. Skutečnost čerpání dotací k 31.12.2015 tvořila **4.358.511 Kč**.

Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků

Dotační program Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků je realizován od roku 2010. Spadá do působnosti Rady vlády pro národnostní menšiny a jeho zaměření vychází ze závazků plynoucích z ratifikace Charty, vyhlášené pod č. 15/2007 Sb.m.s. Romština je jedním z pěti jazyků²¹, které mohly být z dotačního programu podpořeny.

O dotaci mohly žádat neziskové organizace, obce a právnické osoby vykonávající činnost škol a školských zařízení. Žadatelé o dotaci měli možnost předkládat své projekty v rámci těchto tematických okruhů:

- A. Vzdělávací aktivity na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování, které se zaměřují na výuku menšinového jazyka nebo v něm probíhají.
- B. Kvantitativní a kvalitativní analýzy zaměřené na výzkum užívání menšinových jazyků, indikaci oblastí podpory a návrhy forem této podpory.
- C. Podpora užívání tradičních a správných forem místních názvů v menšinových jazycích.

V roce 2015 bylo neinvestičním transferem podpořeno 12 projektů v celkové výši 2.010.000 Kč. 10 projektů bylo zaměřeno na oblast podpory A a 2 projekty byly zaměřeny na oblast podpory B. Z podpořených projektů bylo **6 zaměřených na podporu romštiny**. Těchto 6 projektů zobrazených v tabulce níže bylo podpořeno částkou v celkové výši **1.225.000 Kč**.

²¹ Jedná o chorvatštinu (moravských Chorvatů), němčinu, polštinu (těšínské nářečí jako její regionální varianta), romštinu a slovenštinu.

Tab. č. P10: Projekty zaměřené na romštinu podpořené v roce 2015 z programu ÚV ČR Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků

žadatel	název projektu	oblast podpory	výše dotace v Kč
Nová škola, o.p.s.	Romano suno 2015	A	350.000
Občanské sdružení "Amaro suno - feder dživipen" (Náš sen – lepší život)	MLUVÍME ROMSKY - VAKERAS ROMANES	A	49.500
Pražská společnost bloumající veřejnosti	Romský stan- Roma Big Top- Romaňi cerha	A	430.000
ROMANO DŽANIBEN	Romano džaniben: on-line přístup k romským textům	A	100.000
Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta	Jazyková socializace mluvčích romštiny v ČR	B	185.000
Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta	Analýza potenciálu jazykových technologií při revitalizaci menšinových jazyků se zaměřením na romštinu	B	110.500
Celkem			1.225.000